EMEK

1

Masal ters çıkınca

TONGUÇ

İkinci Dünya Savaşından beri Dünya Kapitalist sistemi (emperyalizm) Amerikanın öncülüğünde dünya sosyalist sistemiyle şiddetli bir mücadeleye girişmiş bulunmaktadır. Bu mücadelede emperyalizm bakımından Türkiye'nin önemi daha ziyade askeridir. Bundan dolayıdır ki Türkiye NATO'ya alınmış ve ayrıca Amerika yurdumuzda çeşitli üsler kurmuş ve asker bulundurmağa başlamıştır.

Ancak ne var ki, iki blok arasında silâhlı bir çatışmaya müncer olabilecek anlaşmazlıkların (örneğin Ortadoğu, Almanya, Kore, Vietnam gibi) hemen hiçbiri Türkiye'nin ne emekçi ne de sermayedar hakim sınıflarının çıkarları ile doğrudan ilgilidir. Çünkü Türkiye başka memleketleri sömüren, ondan ötürü de emperyalizmin bu tür çıkarlarından payı olan bir ülke değildir. Türkiyedeki hakim sınıfların emperyalizmle tek çıkar birliği halinde olduğu nokta, yurdumuzdaki mevcut kapitalist düzeni sürdürme konusudur.

Emperyalizmin Türkiyedeki Amaçları

Durum böyle olunca, emperyalizm bakımından, Türkiye'nin tam sadık bir müttefik olmaması ve hatta, kapitalist sınıfı zayıf olduğundan iç politik gelişmeler sonucunda emperyalist kamptan kopması tehlikeleri vardır. Emperyalizm birinci tehlikeye karşı, Türkiye'yi günlük yaşantısını sürdürebilmesi için ekonomik bakımdan kendisine muhtaç duruma düşürmek; ikinci tehlikeye karşı da, halkı az çok memnun edebilmelerini sağlamaları için hakim sınıflara ekonomik yardımda bulunmak şekillerinde tedbirler almıştır. Bu iki tedbir, ilk bakışta görüldüğü gibi çelişmeli değildir. Tersine, uslalkla kullanılınca birbirini tamamlarlar.

Gerçekten, memleketimiz Amerikaya muhtaç ve bağlı bir hale getirilebilmek için, hibe ve yardım niteliğindeki kredilere, halkın tüketim seviyesi ve üretim usulleri (tarımda traktör kullanılması gibi) memleketin imkânları üzerine çıkarılmış ve halk buna alıştırılmıştır. Bu, 1940 ların sonlarından beri Amerikanın büyük titizlikle uyguladığı bir politikadır. Böylece, hem halkımızın tüketim seviyesi tedricen yükseltilmiş, yani kalkınıyormuşuz gibi bir intiba verilmiş, hem de Amerikaya muhtaçlığımız ve bağımlılığımız gittikçe artmıştır.

Amerikanın, Türkiye'yi kendisine muhtaç hale düşürmek ve bu halde tutmak politikasından ötürüdür ki, 20 yıldan beri aldığımız milyarlarca dolarlık yardım ve kredilere rağmen, memleketimiz az gelişmişlikten kurtulamamış, ihracatımız artmamış ve ciddi bir sanayi kurulamamıştır. Örneğin 1948 den itibaren tarımın makineleştirilmesi için Türkiye'ye binlerce traktör gönderilmiş, fakat bir traktör fabrikası kurulmamıştır. Neden sonra kurulanlar ise montaj tesislerinden ibaret kalmıştır.

Diğer bir şekilde ifade edecek olursak, Amerikanın yardımları ve telkinleri ile yürütülen kalkınma, memleketimizin ithal ihtiyacını arttırmış, *fakat aynı devrede ihracatı geliştirecek* hiç birşey yapılmadığı için, Türkiye bu ithalâtı ancak dış yardım ve kredilerle sağlayabilir duruma düşürülmüştür. (1947'ye kadar Türkiye'nin ihracatı ithalâtından fazla idi.)

Bu durumu daha da kötüleştiren bir unsur, gittikçe kabaran borç taksitleri ve yabancı sermaye kârlarını da ödemek zaruretidir. Bu iki kalemin yıllık toplamı 150-200 milyon dolar civarındadır ki, bunu ihracat gelirimizden çıkarınca geri kalan miktar 15 yıl evvelki ihracat gelirimizden daha azdır. Bu manzara bunca yıllık Amerikan yardımlarının ve Amerikayla olan

işbirliğinin memleketimizi nasıl onların istediği bir yere getirdiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan, emperyalizmin yurdumuzu ekonomik bakımdan sömürmeyi düşünmediği ya da bu sömürünün önemsiz olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Sömürme emperyalizmin niteliğinde vardır. Nitekim yurdumuzda petrol ve diğer alanlardaki yabancı sermaye, herhangi başka bir memleketteki gibi, sömürücüdür. Ayrıca, aldığımız dış krediler de çeşitli şartları itibariyle sömürücü niteliktedir. Çünkü emperyalizm verirken bile biraz olsun almaktan kendisini alakoyamaz. Fakat bunların yanısıra, emperyalizmin yurdumuzdaki çıkarlarının ağır basan yanı, gerçek bir kalkınma yoluna girmemizi önlemesi ve ekonomimizi kendisine muhtaç ve bağımlı bir halde tutmasıdır. Emperyalizmin bu olumsuz sömürü diyebileceğimiz yanını görmek ve göstermek, şüphesizki, daha zordur.

Amerikan emperyalizminin Türkiye'yi askeri maksatları uğrunda kullanabilmesi için iktisaden kendisine bağımlı kılmış olduğu gerçeğinden hareket edince, yurdumuzu emperyalizmden kurtarmanın temel objektif koşulunun bu bağımlılıktan kurtulmak olduğu sonucuna varılacağı açıktır. O halde millî çıkarlarımızı ön plânda tutan bir yönetimden beklenilen asgari iş, ekonomik bağımsızlığı sağlamasıdır. Hiç bir mülâhaza ile bu amaç savsaklanamaz. Hatta NATO ya üye oluşumuzu, yurdumuzda Amerikan üs ve askerlerinin bulunuşunu millî güvenliğimiz bakımından uygun görenler bile, eğer sadece bu endişe ile hareket ediyorlarsa, böyle düşünmek zorundadırlar. Çünkü, millî bağımsızlık, millî çıkarları korumak, herşeyden evvel, karar verme serbestliğine sahip olmak demektir.

Amerikan emperyalizminin Türkiyedeki çıkarlarında yukarıda açıkladığımız hedeflerin ağır basmasının diğer bir sonucu, emperyalizme karşı mücadelede sermayedar hakim sınıfların hiç bir suretle yer almayacakları, tersine bu mücadeleye karşı çıkacakları - fiilen de karşı çıktıkları - hususudur.

SADUN AREN

İktisadî Bunalım Derinleşiyor

Türk ekonomisi ileri kapitalist ülke ekonomilerinin yedeğinde, belirsizlikler içinde çalkanıp durmaktadır.

Tarımımız eskiden beri olduğu gibi, hava şartlarına bağlı olarak *kâh iyi kâh kötü* mahsul vermektedir. Türk halkının ve çiftçisinin bu duruma artık alışmış olduğu düşünülebilir. Fakat şimdi nüfus -özellikle köylü nüfus- büyük bir hızla artmaktadır. Eskiden bir aileyi geçindiren top rağa zamanla birkaç aile birden bel bağlar duruma girmektedir. Hele mahsulun kötü olduğu yıllarda açıkça açlık baş göstermekte, köylü nüfus ne pahasına olursa olsun köylerden kopup şehirlere akmaktadır. Bu nüfusa gerçekten iş bulmak için sanayileşmek kaçınılmaz hale gelmektedir. Yoksa nüfusun gittikçe büyüyen bir kısmını, şehirlerde, mevsimlik inşaat işçisi, hamal, seyyar satıcı olarak istihdam etmek veya tamamen işsiz bırakmak uzun vadede hiç kimse için çıkar yol değildir.

Sanayileşme işini Türk Burjuvazisi başaramamıştır. Şimdi yabancı sermaye ve ortaklıklar sayesinde sanayileşmeyi sağlayamasa bile sanayi kuruyormuş gibi görünmek ve bu arada hem yabancı ortaklarına hem de kendine yüksek kârlar sağlamak yolunu denemektedir. Gerçekte bu ilk deneme değildir; gerek Osmanlılar zamanında gerek Cumhuriyetten sonra bu yol denenmiştir, kısa zaman sonra sonuç alınamadığı görülmüştür. Bu seferki deneme oldukça yeni şartlarda yapılmaktadır.

Bu suretle Türk işçi sınıfı, bütün geri kalmış ülkeler işçi sınıfları gibi, yalnız işveren olarak karşısına çıkan burjuvazi değil, aynı zamanda yabancı sermaye veya ortaklık şeklinde karşısına çıkan emperyalizmle de menfaat çatışmasına girişmektedir.

HAYAT PAHALILIĞI

İktisadi durumumuzu, kabaca çizilen bu genel çerçeve içinde ele almak gerekir. 1968 yılının ikinci yarısından itibaren fiyatlar önemli sayılacak ölçüde artışlar göstermiştir. Ticaret Bakanlığının hazırladığı yeni Toptan eşya fiyatları endeksi aşağı yukarı altı ayda % 7 civarında bir fiyat artışı göstermektedir. Açıkça hissedilen fiyat artışı bunun üstünde görünmektedir. *Çünkü bütün yenileştirmeye* rağmen resmi fiyat istatistikleri gerçeği aksettirmekten uzaktır. İşçi Sendikalarının bu konu üzerine eğilip, kendi yapıları içinde bir «İşçi ve köylü geçimine indeksi» hazırlatmaları ve bu indeksleri toplu pazarlıklarda esas kabul etmeleri zamanı gelmiştir.

Her şeye rağmen resmi fiyat indekslerinin gösterdiği artışlar bile önemli enflasyoncu baskıların varlığına işaret tir.

İşin ilk bakışta garip tarafı bu fiyat artışları, iktisadi hayatta bir durgunluk dönemi ile aynı zamana rastlamaktadır. Gerçekten sanayileşmiş veya gerçekten sanayileşen ülkelerde, *genel olarak bu durumla pek karşılaşılmaz.* İşler durgun olduğu zaman fiyatlarda düşme olur. Veya fiyatlarda artışlar varsa bu, iktisadi faaliyetin aşırı bir hız kazanmış olması şeklinde yorumlanır. Bizde ise bir yandan durgunluk, bir yandan da fiyat artışları, fakir halk kütlelerinin içinden çıkılmaz bir kıskaç içine almıştır.

VE EKONOMİK DURGUNLUK

Önce ekonomideki durgunluk belirtileri üzerinde duralım. Ondan sonra bu garip gi-

bi görünen durumu anlamaya çalışalım.

İçinde bulunduğumuz yılın başlarında veya geçen yılın sonlarında birçok maddenin stoklarında önemli artışlar vardır : şeker, benzin, sun'i gübre, pamuklu dokuma, taşıt ve traktör dış lâstiği, vb. gibi maddelerin stokları bir *yıl önceki stok seviyesine* oranla %25-60 arasında artmıştır. Satışlardaki artışlar genel olarak stoklardaki artışların yarısı kadardır. Bu mallardan oldukca geniş miktarlarda üretilmiş fakat bunlar satılamamıştır. Bu maddelere ihtiyacı olmayan vatandaşın kalmadığı ileri sürülemeyeceğine göre ekonomimiz, üretimini karşılayacak talebi yaratamamaktadır. Bu nokta iktisadi *durgunluğun önemli* belirtilerinden biridir.

Fakat Türk ekonomisi bütün kesimlerinde, özellikle gelişmesi ekonominin tümü bakımından büyük anlam taşıyan kesimlerinde dışa bağlı bir ekonomi olduğundan ve bu dışa bağlılık gittikçe daha artığından, dış ticaretteki tıkanma gittikçe daha önemli olmaktadır.

→

Sosyalizm mi? Mosyalizm mi?

Çetin ALTAN

Sosyalist savaşı, sadece halkı bilinçlendirme arzusu ile söylendiği iddia edilen nutuklardan ve bu nutuklar karşılığında da milletvekili olmak için oy toplamaktan ibaret sanmak, aslında kokuşmuş bir oportünizme dayanan beylik burjuva politikacılığını, artık herkesin az çok paylaşmıya başladığı sosyalist terimlerle sürdürmiye çalışmaktan başka bir şey değildir.

— Emekçi kardeşim uyan oyunu bana ver.

— *Ben sana doğruları söylüyorum beni* seç.

— Kurtulmak istiyorsan bizi Meclise gönder.

Türünden nutuklar gitgide sosyalist eylemin birikimini sağlamaktan çok, sosyalist görünmenin sırtından siyasi bir pozisyon yakalama ihtirasına dönüşebilir ki, Türkiye İşçi Partisi bir seçim dönemi sonunda bu tehlikeyle yüzyüze gelmiş bulunmaktadır.

Burjuva partilerinin ağır bastığı parlemanter düzenlerde sosyalist gelişme için en *büyük tehlike, parlamanterizmi sosyalist akımı* güçlendirmek için gerektiği gibi kullanmak yerine sosyalizmi parlementoya girmek için bahane etme sapmasıdır.

Bu sapma başlangıçta çok oy almak için *taktikmiş gibi görünen bazı tavizlerle* kendini gösterir. Örneğin Marx'tan hiç söz açılmaz, sosyalist ülkelerdeki uygulamaların tenkidi ön plâna çıkartılır, oradan mevcut üst yapı müesseselerinin övgüsüne geçilir ve belirli alışkanlıklarla şartlanmaların uyduluğunda sosyalizm gerekli oylar sağlanınca gerçekleşecek bir vaadler zinciriymiş gibi gösterilir.

Ve böylece bir burjuva politikacısının parlak vaadleriyle bir sosyalist politikacının parlak vaadleri arasında sadece «Vaadetmeye dayanmak» bakımından hiç bir fark kalmaz.

Tek ayrıntı burjuva politikacısının vaadini tutmıyacağı ama sosyalist politikacının vaadini tutacağı iddiasıdır ki, sosyalizmin temelini böyle bir «Vaad tutma» iddiasına oturtmanın, sosyalist felsefe ve eylemle uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur.

Oysa Türkiye İşçi Partisi sorumluları *bütün uyarmalara rağmen, Türkiye'deki sosyalist* akımın temelini, sosyalist politikacıların vaadlerinden ötede bir çizgiye oturtamamışlar, ve eylem olarak da «Oyunuzu bize verin kurtulursunuz» dan öteye geçememişlerdir.

Bu beş on kişiyi milletvekili yapmaktan öteye geçemiyecek gayet kısır, verimsiz, yozlaşmıya mahkûm, sosyalist eylem ve dayanışmayı, kişisel ihtiras çarpışmalarına dönüştürecek, kötünün kötüsü bir yoldur ve burjuva metodlarıyla oy toplamak için sosyalist müteahhitliği *yapmaktan* ötede bir şey değildir.

Sosyalist akımı her şeyden önce Anayasanın bütün imkânlarını kullanan ve her an, her alanda burjuva sınıfının karşısına dikilen bir örgütün iç ve dış dinamiği haline *sokmak gerekirdi. Nutuklarla daha çok oy al*mak hedefi yerine, daha örgütlü, daha güçlü, daha dayanışmalı olmak ve yüzde yüz sosyalist bir bünye kurmak çabası, büyük kütlelerden sosyalist politikacılar için oy toplamak hevesine ağır basmalıydı. Bu olmamış ve bu yola galiba biraz da kasden yönelinmemiştir.

Sosyalist mücadelede başı belaya girenler yalnız bırakılmış, devrimci kuruluşların çabaları sadece bir kaç protokol sözüyle desteklenmiş, partinin sürükleyici ve birleştirici rolü kısırlaştırılmış ve adeta sosyalistik bu işi *önce kapanın ömrünün sonuna kadar orada* kalması için bir bahaneymiş gibi kullanmak istenmiştir.

Belaya uğrıyan belya uğrasın, Öğretmenler ziyan zebil olsun, gençler öldürülsün sövülsün, bütün bunlar nasıl olsa sonunda bizim seçilmemize yarar düşüncesinin oportünizmi gözle görülür elle tutulur bir ölçüye çıkmış, ve aynı oportünizm içinde olanların riskten uzak bir garanti içinde sosyalistlik yapma aşkı da, bu tutumu perdahlaşmıştır.

Bir ülke seçilmekten başka bir şey düşünmiyenlerin *daha çok oy almalarıyla* sosyalist bir düzene kavuşmaz. Sosyalist düzene gidiş önce taş gibi sağlam sosyalist örgütler kurmak ve bu örgütleri bütün toplum olayları içinde en dinamik unsur olarak tutmak *menzilinden* geçer.

Bir sosyalist örgüt ise önce aynı uğurda savaşmak görevini sınıfsal olarak yüklenmiş emekçilerin, burjuva politikasına kaymıyan bir inanmışlıktaki dayanışmasıyla olur. Böyle *bir örgütte «Aman onun yerine ben seçileyim ne olur»* hesapları yerine «Onun kavgası yanında daima ben de varım» yürekliliği ağır basar. Ama maalesef bu içtenlik rüzgârları estirilememiş ve burjuva kurnazlıkları, sosyalistçe nutukların üstünden boynuz çıkarmıya başlamıştır.

*Böyle bir yozlaşmayı önleyici güçler to*parlanmak istenmişse de, yine bazı kulisler, ayak oyunları ve kurnazlıklar yüzünden bu başarı da zamanında sağlanamamıştır.

Ancak şunu da söylemek bir görevdir ki bu sapmalar ve yozlaşmalar *bir yerde* arıtılmaz ve hizipli dedikodulu çürük gevezeliklerden, sağlam, bilinçli ve dayanışmalı lök gibi örgütlere gidilemezse alınacak sonuçlar, oy hesaplarıyla ölçülemiyecek biçimde acı, hazin ve komik olacaktır.

DIŞA BAĞLI EKONOMİK DÜZEN

Gerçekten bütün ekonomiler biribirine bir ölçüde bağlıdır. Bir ekonomideki bunalım veya canlılık diğer ekonomilere de bir ölçüde geçer. Fakat bu bağlılık ileri ekonomiler arasında karşılıklı alış-verişe dayanan bir bağlılıktır. Kapitalist yolla kalkınmaya kalkışan geri kalmış ekonomilerdeki gibi, gelişme araçları, teknolojisi, bilim ve tecrübesi ve mali kaynakları bakımından dış ekonomilerle bu ilişkiye bu bakımdan tam bir bağımlılık demek daha yerinde olur.

Dış ticaret ve ödemeler bakımından içinde bulunduğumuz durum, **1958 Devalüasyonundan bu yana karşılaşılan en ciddi durum olma yolundadır.** Son bahar ve kış ayları Türk ihracatının genel olarak en yüksek olduğu aylar olmasına rağmen ihracat düşme göstermektedir. 1968 yılı ihracatı, 1967 yılından daha azdır ve 1969 yılı yeni düşüşlerin beklenmesi gerekir gibi görünmektedir. İhracattaki düşme en fazla ileri batı ülkelerine olan ihracattadır .Özellikle Amerika'ya yapılan ihracatta büyük düşme vardır. Batı Avrupa ülkelerinde *düzelen iktisadi duruma* rağmen bu ülkelere ihracatımızda da azalma olmuştur. Doğu bloku ülkelerine olan ihracattaki artmaya rağmen, toplam ihracat azalmıştır. Buna karşılık ithalât önemli ölçüde artış göstermiştir. Aslında döviz yokluğu sebebiyle ithalât talepleri karşılanamamış, dolayısıyla ithalât büyük baskı altında tutulduğu halde bu kadar önemli artış göstermiştir. Çünkü bütün sanayi ithalâta bağlı olduğundan, bir devalüasyon ihtimalini göz önüne alan veya ithalâtın daha da güç *leşeceğini hesaba katan* ithalâtçı ve sanayiciler, mümkün olduğu kadar fazla makine ve yarı mamûl maddeyi ithal edip stok yapmak eğilimi göstermiştir. Bunun ismi **Türk lirasının değerine karşı spekülasyondur.** Nitekim bir Amerikan Dolarının memleketimizdeki kara borsa değeri 15-16 liraya kadar yükselmiştir.

*Bütün masraflara ve propa*gandaya rağmen memleketimizin yabancı ülkelerdeki seyahat harcamaları, yabancıların ülkemizde yaptığı seyahat ve turizm harcamalarından, 1968 yılında 10 milyon dolar daha fazladır. Yinne bütün propaganda ve tavizlere rağmen 1968 yılında ülkemize yabancı sermaye sadece 13 milyon dolar getirmiştir. Buna karşılık sanayi tesislerinin ve madenlerimizin büyük kısmına sahip olduklarından, yurt dışına 50 milyon dolar civarında kâr veya ücret transferi *yapmıştır.*

Dolayısıyla ülkemizin dış yardımlara muhtaçlık derecesi daha artmış, yabancıların ileri sürdükleri ve gittikçe ağırlaşan şartlara razı olmak zorunda kalınmıştır. Ödenmesi gereken dış borçlar ödenememiş, önemli bir kısmı yeni şartlarla geri bırakılmıştır.

KAPTALİST KALKINMANIN ÇIKMAZI

Bu durumda bir yandan fiyatlar artarken diğer yandan iktisadi faaliyetin durgun olması ve sanayicilerin hergün hayatlarından şiddetle şikâyet eden beyanat vermelerinin sebebi ortaya çıkmaktadır. Ekonomimiz büyük ölçüde yabancı ekonomilerin kendi yararlarına aldıkları kararların sonuçlarının sıkıntısını çekmektedir. Geri kalmış bir ekonominin zaten yapısında bulunan istikrarsızlık, yabancı ekonomilerin ufak sayılabilecek *dalgalanmaları karşısında* büyük sıkıntılara düşmekte, gelişme imkânları kısılmaktadır. Ekonomimizin dışa bağlılığı arttıkça bu sıkıntılar daha da artacaktır.

Bu şartlarda sanayileşmek, kendi kaynaklarıyla gelişen ve bağımsızlığıyla birlikte halkının refahını sağlayan bir ülke olmak ne Türkiye ne de hiçbir geri kalmış ekonomi için mümkün değildir.

Mikrofon Savaşı

1960 yılında Türkiye de 1.340.000 kayıtlı radyo vardı. Bugün ise kayıtlı radyo sayısı üç milyonun üstündedir. Transistörlü döneme geçişte hızla artan kayıtsız radyolar da hesaba katılırsa bu sayının daha da yüksek olduğu anlaşılır. Demek ki Türkiyedeki altı milyon ailenin yarısı radyo sahibidir. Radyo dinleme şartları düşünülürse nüfusun büyük çoğunluğunun radyo dinleyecek durumda olduğu anlaşılır. Radyo dinleme kapasitesindeki bu gelişme, verici şebekedeki gelişme ile birlikte düşünülünce daha da önem kazanıyor. Önce, sadece Ankara ve İstanbul da bulunan verici istasyonlar, son yıllarda artmıştır. İzmirden sonra Erzurum ve Çukurovada bölge vericileri kurulmuştur. Bunun dışında, Diyarbakır, Trabzon, Antalya, Kars, Van ve Gaziantep'te verici istasyonlar vardır ve bunlar daha da geliştirilmektedir. İstasyon sayısı ile birlikte vericilerin ulaşma alanı da genişlemektedir. Son beş yılda, vericilerin anten gücünü iki katına çıkaran bir yükselme olmuştur.

Sonuç şudur : (1) Türkiye de herkes radyo dinleyebilecek durumdadır; (2) «Türkiye radyoları» ise, sesini bütün bölgelere duyuracak güçtedir. T.R.T. nin haber ve yorum yayınları bütün istasyonlarca ortak yayın olarak verilmekte ve aynı anda bütün bölgelerde dinlenebilmektedir. Son günlerde alevlenen TRT tartışmalarını bu verilerin ışığın da incelemek gerekir.

Bütün kavga, bu güçlü propaganda aracını elde tutmak veya ele geçirmek hedefine yönelen bir **mikrofon savaşıdır.** Seçim öncesinde bu savaşın hızlanması da doğaldır.

TRT, siyasal eğilimleri bakımından nasıl bir kuruluştur? Bu soruyu cevaplandırmak için TRT nin kurulma dönemini düşünmek gerekir. Anayasaya göre özerk bir kurum olarak teşkilâtlanması öneriler TRT, CHP nin iktidarda bulunduğu bir dönemde kurulmuştur. Bu yüzden, yönetimi bakımından bu dönemin damgasını taşır. Yapısın da ise, nispi bir özerklik içinde çalışan bürokrat aydınların eğilimlerini yansıtmaktadır. Bu nitelikleri ile, TRT, AP nin etki sahası dışında kalmaktadır. İşte AP nin son teşebbüsü, TRT yi ele geçirme çabasıdır. CHP ise bu kuruluştaki nüfuzunu savunma savaşı vermektedir.

Bu güçlü propaganda aracının kontrolü etrafında gelişen bu çatışma son günlerde en önemli rejim meselesi olarak ortaya çıkmıştır. AP, Anayasayı Koruma Kanunu tasarısı gibi teşebbüslerini veya eski DP illerin siyasi haklarını iade etme gibi konuları ve hatta Seçim Kanununu bir yana bırakmış, bütün gücünü buraya vermiştir. CHP ise, toprak meselelerinde ve gençlik olaylarında artan siyasi gerilimi yatıştırmak çabaları nın ortalığı durduracağı sanılan bir dönemde Genel Başkanının önderliğinde, büyük bir kampanya açmıştır. Mikrofon savaşı rejimi koruma konusundaki işbirliği kurallarını temelden değiştirecek bir olay niteliği ile ortaya çıkmıştır.

Bu konuda AP nin tutumu şudur : parlamentodaki çoğunluğuna dayanan bir oldu bitti ile, Anayasaya aykırı olduğu açıkça görülen bir tasarıyı kanunlaştırmak ve seçimlere tam kontrolü altında bulunan bir TRT ile girmek, sonra da Anayasa Mahkemesinin tutumuna göre mesleyi gözden geçirmek. Tasarının sevki konusundaki zamanın ayarlanması bu taktiği göstermektedir.

Bu durumda, CHP için parlamentonun işleyişini engellemek ve parlemento dışı güçleri harekete geçirmekten başka çare kalmamıştır. Genel Başkan İnönü'nün ilk çıkışı bunu göstermektedir. Gerçekten İnönü **«memleketi fena bir teşebbüsten kurtarmak için yapacağımız mücadeleyi vatandaşlarımızın, sebebiyle ve gerekçesiyle anlayacağından şüphemiz yoktur»** diyerek parlamento sınırları ötesinde bir savaş ilân etmiştir. Buna karşı, AP Genel Başkanı Demirel ise, **«bir takım üstü kapalı tehditkâr ifadelerde bulunarak, öfkelenerek, hırçınlaşarak, bizim bilmediğimiz vasıtalara başvurarak mı görev ifa olunacaktır?»** diyerek, açılan mücadelenin niteliğini ortaya koymuş ve mücadeleyi parlamento sınırları içine çekmek istemiştir. Demirel, ayrıca CHP nin **«demokrasi adına, rejim adına deyip de demokrasiye zarar vermesinden»** söz açarak mikrofon savaşının muhtemel gelişme yönüne de dokunmuştur.

Mikrofon savaşı siyasi düzen üzerinde CHP - AP işbirliğinin sonu mu olacaktır? Bunun yarattığı buhran hangi yönde gelişecektir? Bunlar önümüzdeki dönemde dikkatle izlenmesi gereken temel sorulardır.

GELECEK SAYIDA :

" Sosyalist harekette küçük burjuva etkenler „

Behice BORAN

Bir Öneri

Önümüzdeki seçimlere Türkiye İşçi Partisinin güçlü bir şekilde girmesini sağlamak üzere, Kocaeli İl Başkanı Şinasi Yeldan'ın EMEK'in de benimsediği önerisini okuyucularımıza sunuyoruz.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ
GENEL BAŞKANLIĞINA

Üçüncü olağan, ikinci olağan üstü büyük kongrelerin toplanmasından sonra, Parti Yöneticileri arasındaki görüş ayrılığı nedeniyle doğan tartışmaların, fikir tartışması niteliğini aşıp suçlamalara varması sonucu, Partimizin Birliği, bütünlüğü, özellikle etkinliği yeterince sağlanamamıştır.

1969 Genel seçimlerinin yaklaştığı bu dönemde Partimizin, bütün üye ve sempatizanlarına, bu seçimlerden başarı ile geçileceğine, sosyalizmin Yurdumuzda gerçekleşmesi amacına biraz daha yaklaşılacağına dair tam bir ümit ve kanaat verecek durumda olması gerektiği açıktır.

Partimiz, oluşan Yurt ve Dünya olayları karşısında, bütün sosyalist ve ilerici güçlerin, kuruluşların öncüsü etkileyicisi ve yön vericisi durumunda olmak ve Sosyalist tek örgüt olarak, bütün emekçi halkın, emekten yana aydınların güvenini sağlamakla görevlidir.

Yurdumuzda sosyalist yönetime geçilebilmesi için, taktik, strateji ve tüzüğümüzün yorumlanması açısından ayrılıkları ne olursa olsun, bütün sosyalistler, Türkiye tarihinde sosyalist akımın birikimi sonunda ilk def'a bu derece etkin bir örgüt haline geçebilen Türkiye İşçi Partisi etrafında birleşmeli bu örgütün, sosyalist niteliğini korumak şartı ile, iktidar mücadelesini vermelidirler.

Türkiye'deki bugünkü ortamın, özellikle öğrenci hareketlerinin, İşçi hareketlerinin, köylü hareketlerinin değerlendirilmesi, iktidar partisinden ümidini yitiren halk kütlelerinin kazanılması için Partimiz yöneticileri, görüş ayrılıkları ne olursa olsun, bu dönemde partinin içe ve dışa karşı bütünlüğünü, etkinliğini duyurmak amacı ile, bazı kararlar almak zorundadırlar. Ve Partimiz sosyalizm için günbe-gün olgunlaşan bu ortamda bütün ilerici kuruluşların öncüsü, en güvenilir örgütü olmak olanağına sahiptir. Bunu duyurmalı ve kanıtlamalıdır.

Bu nedenlerle, Partinin ağır yükünü omuzlarında taşıyan, Parti tabanı ile devamlı ilişkisi olan, İl Başkanlarının, iki büyük kongre arasında en yetkili organ olan Genel Yönetim Kurulumuzla birlikte toplanmasını, Türkiye'nin bu kritik döneminde Partimizin güvenilir etkin bir örgüt olduğunu içe ve dışa duyuracak kararlar almasını önerirm.

Saygılarımla.

Not : TİP Genel Başkanlığına sunulan bu teklifin gerçekleşmesi halinde Partimizin seçim döneminde daha etkin olabileceğine inanıyorum. Bu inançta olan İl Başkanları kardeşlerimin teklifimi desteklemelerini ve Genel Merkezimize bu teklifi desteklediklerini duyurmalarını dilerim.

TİP KOCAELİ İL BAŞKANI
ŞİNASİ YELDAN

Sosyalist Partide Teorik Eğitim Sorunu

I.

Sosyalist parti **«işçi sınfının öncü kolu, en bilinçli kesimi, politik iktidarı ele geçirme ve elde tutma aracıdır».**

Parti, bu devrimci görevini başarabilmek için, değiştirmek istediği dünyayı anlamak ta, amaçlarını tanımlamakta, işçi sınıfını bilinçlendirmek, örgütlemek ve onu halk kütlelerinin öncüsü kılmakta, deneylerden çıkarılabilecek sonuçları kavramakta kendisine yön gösterecek devrimci bir teoriye sahip olmalıdır. Bu teori bilimsel sosyalist teoridir. Sosyalist parti teorisini açıkça belirlemeden, ülke şartlarının ortaya koyduğu çerçeve için bu teoriyi boyuna geliştirip, katkılarda bulunmadan başarılı olamaz.

Sosyalizm tarihi defalarca göstermiştir ki, eğer parti görüş açısını açıkça belirlemez, bilimsel sosyalist teoriye sahip çıkmazsa, eninde sonunda, sosyalizme karşı kaynakların, düşüncelerin kılavuzluğunu kabul eder, ya da -isteyerek veya istemeden- bu yöne doğru kayar. Bütün gerçek sosyalist önderlerin parti teorisine ve teorinin temel kaynaklarına verdikleri önem bundandır. Revizyonistlerin, uzlaşıcıların özel şartların önemini belirtmek perdesi altında genel kanunları inkâr etmeleri de yine bu sebeptendir.

Fakat, sosyalist teori olmaksızın sosyalist eylemin varlığı söz konusu olmadığı gibi, eylemde yararlanılmayacak sosyalist teorinin de tek başına bir önemi yoktur.

«Teorik meseleleri derinliğine kavramak, eski dünya görüşünden miras kalan geleneksel ibarelerin etkisinden kendilerini gittikçe kurtarmak ve sosyalizm bilim haline geldiğine göre, bir bilim gibi ele alınması gerektiğini, yani incelenmesi gerektiğini akılda tutmak özellikle önderlerin görevi olacaktır. Bundan sonraki görev, bu biçimde benimsenen ve her an daha büyük açıklığa kavuşan kavramların işçi yığınları arasına artan bir şevkle yayılması, partinin ve sendikaların örgütlenmesinin sağlamlaştırılmasıdır...»

Bilimsel sosyalizmi ciddi olarak ve derinliğine öğrenmek, öğretmek ve somut yurt ve dünya sorunlarını anlamak ve çözümlemekte doğru olarak kullanabilmek zorundayız. Bu bir eğitim sorunudur ve sosyalist örgütlenme ile kenetlidir, birlikte yürütülür.

Sosyalist mücadele, parti yöneticilerinin ve üyelerinin teorik meseleleri kavramalarını, eski dünya görüşünün kalıntılarından arınmalarını, sömürücü sınıfların ideolojilerinin etkilerinden kurtulmalarını, bireycilikten temizlenmelerini ve yüksek bir sosyalist bilince ulaşılmasını gerektirir. **«Bu sebepten ideolojik eğitim, bütün partinin bütün siyasi mücadelelerde birleştirilmesi için kavranması gereken temel halkayı teşkil eder. Bu yapılmadıkça siyasi görevlerden hiçbiri yapılamaz.»**

Ülkenin özelliklerinin doğru bir şekilde tahlil edilebilmesi, yürütülecek mücadelenin somut şartlara uygun eylem çizgisinin ortaya konulabilmesi ve geçmiş parti deneylerinin değerlendirilebilmesi, sosyalist eğitimin en yoğun bir şekilde gerçekleştirilmesine bağlıdır. Parti kadrolarının teori ile eylem arasındaki sıkı bağlı kavramları ve «ilerdeki hataları önlemek için geçmişteklerden ders alma» nın sağlanması ancak parti içi eğitim yoluyla olur.

II

Türkiye İşçi Partisi de bir sosyalist parti olarak, sosyalist teorinin ışığında, işçi sınıfı ile diğer emekçi sınıf ve tabakaları bilinçlendirmek, eğitip, örgütlemek durumundadır. Parti örgütünün sosyalist niteliğini geliştirmek, gücünü arttırmak ve bu amaçla sosyalist eğitimi ele almak bugün Türkiye İşçi Partisi'nin temel meselesidir.

Partinin seçimlere katılabilmek için birtakım yasal kayıtlara uymak zorunda kalıp, örgütlenme çalışmalarını buna göre yürütmüş olması üye eğitiminin önemini daha da arttırmıştır. Şöyle ki, yasalar, seçimlere katılabilmek için en az 15 ilde örgütü bulunmak ve her ilin de en az bir ilçesinde örgütlü olmak şartını koymaktadır. Bu kayıt, Türkiye İşçi Partisini, ister istemez, şekli kuruluşlara doğru itmiştir. Dolayısiyle, Parti ülke çapında yaygın bir örgütlenmeye gitmiş, ama bu yaygın örgütün eğitilmesi işi ihmâl edilmiştir.

Öte yandan, özellikle son yıllarda sosyalist hareket içinde ezberci kuyrukçularla, revizyonist oy avcılarının saptırma çabaları büyük bir yoğunluğa ulaşmıştır. Teorik eğitim yetersizliği bu gelişimin en belli başlı sebebidir. Türkiye'de sosyalist hareketin bugünkü dağınıklığından kurtulup, sosyalist potansiyelin doğru çizgide birleşmesi ancak yoğun ve sürekli eğitimle şağlanabilir.

III

Uzun süredir Parti örgütlerinden üye eğitimi konusunda bazı istekler gelmekte ve çabalar gösterilmektedir. Ancak, bugüne kadarki çabaların eğitim görenlerin eylemini yeterince etkileyemediği ve örgütlenme ile yapılan eğitim arasında tam bir ilişki kurulamadığı anlaşılmaktadır.

Partinin eğitim aracı olarak kullanabileceği bir günlük gazetesi yoktur. Sistemli, disiplinli olmayan ve dar anlamda bir amacı gözetmeyen parti bültenleri, genelgeler ve konuşmalar ise eğitim aracı olarak etkisiz kalmaktadır. Bunları daha çok haberleşme ve ancak dolaylı olarak eğitim aracı saymak gerekir.

Büyük şehirlerde girişilmiş eğitim çalışmaları, genellikle konferanslar biçiminde yürütülmüştür. Bunların yukarda belirtilen başarısızlığı kısaca şu nedenlere bağlanmaktadır.

Partinin üye yapısı sosyalist eğitim açısından güçlükler yaratmaktadır. Partide sanayi işçisinin azlığı ve diğer üyelerin ise geldikleri sınıfların davranışlarını belirgin şekilde taşımaları eğitim çalışmalarının temel noktasını gerilere götürmekte, hızını, yoğunluğunu azaltmakta, programın ve konuların saptanmasını güçleştirmektedir.

Bu eğitim deneyleri, çeşitli nitelik ve fonksiyondaki üyeler için farklılaşmamış ve üyelerin bilgi seviyeleri bakımından kademeleştirilmemiştir.

Eğitim çalışmalarının biçimi konusundaki sorunlar ve «öğretici» sorunu çözülememiştir. Eğitim çalışmaları kuru ve sıkıcı geçmiştir.

Eğitim ile eylem ilişkisi kurulamamıştır. Üyeler, eylemlerinde karşılarına çıkan somut soruların cevaplandırılmasında eğitim çalışmalarından yararlanamadıklarını görmüşlerdir.

Yapılan deneyler yeterince tartışılıp değerlendirilmemiştir. Bu bakımdan aksamalar hızla giderilememiş, uzun vadeli programlar hatalarla sürdürülmüştür.

IV.

Bugün çözülmesi gereken sorunun Partinin şekli kuruluşlarını gerçek sosyalist örgütler haline getirmek olması, eğitimin örgütlenmeye dönük, örgütlenmenin bir aracı olarak düşünülmesini gerektirir. Bu yüzden eğitim ve örgütlenme çalışmaları birarada yürütülmek zorundadır. Eğitim ile örgütlenmenin birarada ele alınıp yürütülmesi gereği kabul edilince gerekli araştırmaların yapılması, zorunlu, üçüncü bir çalışma konusu olarak ortaya çıkar. Örgütlenmenin ve buna ilişkin olarak eğitimin, ilden ile, ilçeden ilçeye, bir yerleşme biriminden bir başkasına değişeceği açıktır. Tarımsal bir bölgenin mahalli ticaret merkezi durumundaki ilçenin örgütlenme ve eğitim, sorun ve ihtiyaçları, elbette sanayi kuruluşlarının ve işçilerin yoğun olduğu bir ilçeninkinden farklı olacaktır. Aydınların ve üniversite öğrencilerinin ağır bastığı bir ilçede ise durum daha da başka olacaktır.

Bunun için yapılması gereken ilk iş merkezde ve illerde yürütülecek incelemelerle örgütlenme çalışmalarının coğrafi alan bakımından nerelerde yoğunlaştırılacağının saptanması ve neredeki, hangi tip yerleşme biriminde hangi örgütlenme ve eylem biçiminin uygulanacağı sorusunun cevaplanmasıdır. Tutucu ve sosyal hayatı nisbeten durgun ilçe merkezleri yerine köy temsilcileri üzerinde çalışma veya semtler yerine işyerlerinde örgütlenme gibi tercihlerin yapılması buna örnektir.

Eğitim görenlerin bilgi ve tecrübe seviyelerine göre eğitim çalışmalarında gruplaştırmalar ve eğitim seviyesi olarak ya da aday üye, aktif üye, yönetici eğitimi gibi farklılaştırmalar yapılmalıdır. Bu giderek eğitim çalışmalarında birinden diğerine geçilebilecek eğitim kademelerini, belirli Parti görevleri için belirli kademelerden geçme zorunluluğunu getirecektir.

Bu eğitim çalışmaları yanında eylemle doğrudan doğruya ilişkili olarak, propaganda ve örgütlenme yöntemleri,

saldırılardan korunma ve Parti içi güvenlik, idari işlemler v.s. de geniş anlamda eğitim kapsamı içinde düşünülmeli ve gerçekleştirilmelidir.

Örgütlenme ve eylem biçimi nin saptanması için girişilen çalışmalar sonunda, bütün Parti örgütünü kapsayan, eğitimin ilkelerini, temel konularını ve yöntemlerini belirten bir ana program, başlıca örgüt tiplerinin ihtiyaçlarına cevap veren programlar, nihayet her ilin ve ilçenin mahalli şart ve sorunlarını da içine alan daha ayrıntılı ve somut programlar hazırlığına girişilebilir. Öngörülecek eğitim sistemi araştırıcı olmalıdır. İller ve ilçelerle temas ve araştırma sonucu hazırlanacak örgütlenme ve eğitim programı bile, bir defada merkezce hazırlanıp illerde duyurulan bir program olmamalıdır. Uygulamada merkez ile iller arasında devamlı ilişki sürdürülmelidir. Bu araştırma ve inceleme çalışmalarının da üyeler bakımından eğitici biçimde yürütülmesi ayrıca sağlanmalıdır.

V.

Çalışmalarda eğitim görenlerin eğitim programlarına katkısı gerçekleştirilmelidir. Eğitim, öğretenin, pasif durumdaki öğrencilere bilgi vermesi şeklinde değil, öğretenle öğrenenin birlikte konuyu işlemesi, soruları çözmesi şeklinde olmalıdır. Bu ortak çalışmada öğreten, eğitimin genel çizgisi ve kapsamının izlenmesini, çalışmaların programda öngörülen önemli noktalar üzerinde toplanmasını sağlayan bir klavuz olmalıdır.

Eğitim çalışmaları sonuçlarının, örgütün ve üyelerin eyleminde yansıması açısından incelenip değerlendirilmelidir. Buna göre eğitim programları ve uygulamaları gözden geçirilip devamlı değiştirilmelidir. Partinin örgüt olarak, üyelerin kişi olarak eylemlerinde yansımayan, olumlu sonuçlar vermeyen bir eğitim başarılı bir eğitim değildir. Pratikte alınan sonuçlarla eğitimi değerlendirme asla gözden uzak tutulmayacak bir kuraldır.

Bir eğitim porgramının hazırlanışı ve uygulanışı, aynı zamanda bunu hazırlayanları ve uygulayanları eğitecek, onları eğitimci olarak yetiştirecektir. Çalışmanın bu yönü başından bir disiplin içinde ele alınmalı ve eğitim çalışmalarını düzenleyenlerin ve öğreticilerin eğitimi öncelikle geliştirilmelidir.

TİP Ankara İli
Eğitim Bürosu

Tös'ün Devrimci Yolu...

Feyzullah ERTUĞRUL

Türkiyenin sorunları üzerinde konuşurken «Atatürk Devrimleri» ni doğru değerlendirmek gerekir.

Kemalist hareket, emperyalizmi kovarken, feodal altyapının siyasal iktidarı olan saltanatı da ortadan kaldırmıştır. Daha sonra feodalizmin ideolojisi hilâfet de kaldırılmıştır. Kemalist hareketin bu iki başarısı, altyapı kurumlarını etkilemese bile, sosyal hayatımızda önemli dönüşümlere yol açmıştır. Hele saltanatın yıkılışında İstiklâl savaşını yaratan kahraman halkımızın fiilî çabasının bulunması, kemalist hareketin bu eserinin değerini bir kat daha arttırmaktadır. Ama kemalist hareket, her şeye rağmen bir yönetici bürokrat kadro hareketidir ve sınıf tabanından yoksundur. Şu da var ki, feodal sınıflar siyaset sahnesinden saltanatla söküp atılınca, siyasal egemenliği ele geçiren bürokrat kadro, egemen sınıfların bu geçici yenilgisini doğru değerlendirememiş, «var» olan sınıf gerçeğini «yok» saymıştır. Atatürk'ün şu sözleri bunun en açık kanıtıdır: «... binaenaleyh muhtelif meslek erbabının menfaatları yekdiğeriyle imtizaç halinde olduğundan, onları sınıflara ayırmak imkânı yoktur ve umumî heyetiyle hepsi halktan ibarettir.» 7.2.1923 Bu şartlar içinde, örneğin toprak ağalığının tasfiyesine gidilememiş, Türkiye halkının değil, batıcı - reformcu bürokratların istek ve özlemlerinden ileri gelen «Avrupalileşme» çabalarına girişilmiştir. Kemalist devrimler çoğunca bu çabaların ürünleridir. Yani, halkımızın katkısı olmadan, hatta çoğu zaman «halka rağmen», «zorla» yapılmışlardır. Atatürk bir konuşmasında (1) «Devrim, mevcut kurumları zorla değiştirmektir» diyor. Gerçekten topraksız köylüye, ancak toprak devriminden sonra ihtiyaç duyabileceği biçimsel değişiklikler «zorla» kabul ettirilmeye çalışılmıştır. Ortada elbette devrim aşkı ve bir iyi niyet vardır, devrimci türk aydını, devrim hareketini yürütürken halkın yararına çalıştığına inanmıştır. Ama bu yarar, «halka rağmen halkın yararı» dır.

Kemalist devrimden çıkaracağımız en önemli sonuç şudur. «Halka rağmen halk için yararlı» bazı işler başarılabilir. Ama hiç biri, halkın kendi yararına yürüteceği kendi mücadelesinden doğacak başarıların yerini tutamaz.

Türkiye toplumunun, «imtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir kitle» olmadığı «halktan ibaret» sayılamayacağı artık anlaşılmıştır. Öte yandan, devrimci savaş, şapka mücadeleciliğinden sınıf mücadeleciliği aşamasına da ulaştırmıştır. Artık biliniyor ki, gerçek devrimciler, emperyalizme ve aynı zamanda egemen sınıflara karşı savaşanlardır. Ama bu savaşın yönetimi konusunda, devrim tarihimizden yeterince ders alınmamıştır. Çünkü emperyalizme ve egemen sınıflara karşı bizzat mücadele tutkusu kimi devrimci aydınlarımızda, mücadeleyi asıl sahibine yani emekçi sınıflara mal etmek çabasından ağır basmaktadır. Oysa geçirdiğimiz «halka rağmen devrimcilik» deneyi nedeniyle, halkımızda aydınlara karşı duyulan öfke hemen tıpkısıyla sürüp gitmektedir. Ve halk nazarında sosyalist aydınlar da kemalist aydınlar gibidir. Sadece bu bile, toplumcu aydınların, devrim bayrağını halka mal etmelerine, asıl bunun için devrimcilik yapmalarına yetmelidir. Kaldı ki bilimsel bir gerçek olarak, devrimi ancak işçilerle köylülerin KENDİSİ yapar.

Bu genel görüşlerin ışığında devrimci sendikamız T.Ö.S. uzun vadede ne yapmalıdır :

Devrimin «bir üretim biçiminden daha ileri bir üretim biçimine geçmek» (2) olduğunu saptamalıdır. İşçi ve köylülerin sınıf bilinci ve mücadelesi olmadan özlediğimiz ileri Türkiye düzenine ASLA geçilemeyeceği saptanmalıdır. Giderek, açıkça belirtilmelidir ki, her aydın gibi öğretmen için de devrimci görev, «devrim yapmak» değil, «devrim için halka kılavuzluk yapmak»tır.

Biçimsel devrimcilikten kalma alışkanlıklar hesaba katılarak, öğretmenin devrim için halka kılavuzluk yapabilecek niteliklerle bezemek gereğine inanılmalıdır. Bu inançla yukarıdaki görüşlere göre, genel bir eğitim sloganı hazırlanmalıdır.

Türkiye, eğitim bölgelerine ayrılmalı, her bölgeden seçilecek temsilciler, örneğin önümüzdeki yaz tatilinde program gereğince iki üç ay kursa tâbi tutulmalıdır. Kursu başarıyla bitirenler genel program çerçevesinde kalmak şartıyla «T.Ö.S. Eğitmeni» olarak kendi bölge özelliklerine göre, bölge programları yapmalı ve uygulamalıdır.

Sendikal mücadele ve «devrim için halka kılavuzluk» yeteneği kazanan her T.Ö.S.'lünün görevleri gene bir programa bağlanmalı, ona göre mücadele yapılmalıdır.

Kanımızca, öğretmenin özlük ve meslek sorunlarının temelden çözümünü de kucaklayan DEVRİMCİ YOL budur. Ayrıca bu yol öğretmenin günlük sorunlarına daha büyük bir titizlikle eğilmeyi de gerektirir. Çünkü kafası bakkal çakkal hesaplarıyla, hastalık ve benzeri dertlerle dolu bir öğretmenin bu yoldan yürümeye de dermanı olamaz.

En sonunda diyeceğimiz şu : T.Ö.S.'ün önemi Türkiye'de yaygın bir örgüt olmasından, dağbaşı köylerine dek halkın arasına kök salmış bulunmasından ileri gelmektedir. Sınıf egemenliğini yasaklayan anayasamız, (3) egemen sınıflara karşı mücadele hakkı tanımışken burada önerilenleri yapmak yalnız gerekli değil, particilik yasağına uymak açısından mümkündür de. O halde devrimci sendikamız, T.Ö.S., (öğretmenin çıkarının halkın çıkarına bağlı olduğuna gerçekten inanılıyorsa), halkımızın demokratik sınıf mücadelesinde «kılavuz» olmalıdır. Asıl bu yapılmadan, antiemperyalizm ve antikapitalizm söylevleri ile yetinmek (gene de şükre değer olmakla birlikte), avuntudan öteye pek bir şey değildir.

NOTLAR :

(1) Prof. Dr. Afet İnan : Atatürk Hakkında Belgeler ve Hatıralar s. 268-268 ek sayfa
(2) T.Ö.S. Devrimci Dayanışma Bildirisi s. 13
(3) Anayasa Madde 4 :
«Egemenliğin Kullanılması hiç bir suretle belli bir kişiye, zümreye sınıfa bırakılamaz»
Anayasa Madde 12 :
«Hiç bir kişiye, aile veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.»

Sosyalist Potansiyel

Türkiye'de sosyalist akım 1960 dan sonra yeni bir hızla gelişmiş ve siyasal hayatı her yönü ile etkileyen önemli bir etken haline gelmiştir. Bilimsel sosyalizme dayalı ve memleket şartlarına uygun pragramı ve anayasa haklarını savunmaya ve kullanmaya öncelik veren doğru mücadelesi ile, Türkiye İşçi Partisi kısa bir zamanda sosyalist hareketin başlıca merkezi ve öncüsü olmuştur. Bu dönemde, Türkiye İşçi Partisinin sosyalizmi memleket ölçüsünde yayma ve tanıtma yönündeki eylemi sosyalist hareket içinde *büyük bir destek görmüş, sosyalist akım içindeki tartışmalar, daha çok, bu* eylemin etkin biçimde yapılmasını hedef tutan çeşitli önerilerin ileri sürülmesi şeklinde yürütülmüştür. 1965 seçimlerine kadar devam eden bu genel görünüş bundan sonra yeni şartlara uygun eylem biçimi geliştirilmediği için değişmiş ve son yıllarda hızla gelişen olaylarla sosyalist hareket, bugün içinde bulunduğu karışık ve dağınık duruma düşmüştür. Türkiye İşçi Partisi içinde de yakın geçmişteki dayanışma sarsılmış, temel konularda görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. *Sosyalist hareketin bu dağınık durumu* Türkiye'deki sosyalist potansiyelin etkin bir şekilde harekete kazanılmasına engel olmaktadır.

Türkiye'de sosyalist hareket neden bu duruma gelmiştir? Sosyalist hareketi teori ve eylem birliğine kavuşturmanın şaçtları nelerdir? Bunlar sosyalistlerin büyük bir ciddiyetle üzerinde durmaları gerekli sorulardır. Bunun için geçmiş tecrübelerin ve bugünkü durumun değerlendirilmesi ve değişen koşullarda uygulanacak eylem biçimlerinin saptanması gereklidir. Sosyalist hareketi etkin kılacak bir birliğe kavuşturmanın temel şartı, Türkiye'deki gelişmenin bu aşamasına uygun **bilimsel sosyalist çizginin** doğru saptanmasıdır. EMEK, Türkiye'de sosyalist hareketi birleştirecek doğru çizginin ve buna uygun eylem biçimlerinin saptanması için çaba göstermeğe kararlı sosyalistlerin gazetesi olarak çıkmaktadır.

Bu görevi yerine getirmek için, önce Türkiyenin ekonomik - sosyal yapısını ve Türkiye'deki siyasal gelişmeleri incelemek ve sosyalist hareketin niteliğini ve nasıl bir toplumsal ve siyasal ortam içinde yer aldığını belirtmek, sonra da bu niteliğe ve ortama uygun eylem biçimlerini ortaya çıkarmak gereklidir.

I. Türkiyede Hakim Üretim Biçimi Kapitalizmdir.

Türkiye yüzyılı aşkın bir süreden beri, özellikle Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana iktisaden kalkınma ve ileri memleketlere yetişme çabaları içindedir. Bu çabalar, esas itibariyle, bir yerli müteşebbis sınıf yetiştirmek ve kalkınmayı bu sınıf eliyle yürütmek yönünde, yani kapitalist sistem çerçevesi içinde olmuştur. Bu sürecin sonucu olarak bugün ülkemizde kapitalizm sanayi, madencilik ve çeşitli hizmet sektörlerine girmiş, yerleşmiş ve hakim üretim biçimi olmuştur. Aynı gelişme küçük esnaf ve zanaatkârların bazı kesimlerinde gerilemeye ve bu kesimlerde çalışanların önemli bir kısmının gittikçe yoksullaşmasına ve proleterleşmesine sebep olmaktadır.

Kapitalist üretim biçimi tarım sektörüne de girmiştir. Memleketin bazı bölgelerinde kapitalist usulle, yani ücretli işçi kullanarak üretim yapan çiftlikler vardır. Feodal kalıntıların en çok göründüğü doğu ve güneydoğu bölgelerinde dahi makinalı kapitalist işletmecilik gelişmektedir. Ayrıca, tarım sektöründe yaygın olan küçük mal üretiminin hakim olduğu köylü işletmeleri de her gün biraz daha fazla kapitalizmin baskısı ve kapitalist ilişkiler sistemi içine girmektedir.

Bütün bu süreç içinde Türkiye dünya kapitalist sisteminin sömürü ve baskısından *kendisini kurtaramamış olduğu* için bir türlü sağlam ve hızlı bir şekilde gelişememiş son yıllarda emperyalizmin kontrolü altına daha çok girmiştir. Kısacası, Türkiye'deki hakim üretim biçimi kapitalizm olmakla beraber, bu az *gelişmiş bir kapitalizmdir* ve emperyalizmin sömürü ve baskısı altında olduğu için de, gelişme ve memleketi gerçekten kalkındırma imkânlarından da yoksundur.

Nitelikleri böyle olmakla beraber, kapitalizmin ülkemiz*de hakim üretim biçimi* olarak yerleşmiş olması, doğal olarak, hem sanayide hem tarımda kapitalist sömürüye karşı ve sosyalizm için mücadelenin öncülüğünü yapabilecek bir işçi sınıfının da teşekkül etmesini sağlamıştır. Bunun yanı sıra kapitalist ilişkilerin gelişmesi, bundan zarar gören küçük ve orta köylüleri, proleterleşme yoluna girmiş olan küçük esnaf ve zenaatkârları ve *geleneksel* imtiyazlarını kaybetmeye başlamış olan aydın kesimlerini işçi sınıfı ile kader birliğine itmiş ve onlara da sosyalist bir potansiyel kazandırmıştır. Ülkemizdeki kapitalizmin az gelişmiş olması, gene doğal olarak, *yaratmış olduğu işçi sınıfının* ve bunun müttefikleri olan diğer emekçi sınıf ve tabakaların da özellikle sınıf bilinci, örgütlü hareket etme gibi niteliksel bakımlardan az gelişmiş olması sonucunu vermiştir. Bundan ötürü ve bunu telafi *etmek için yurdumuzda* sosyalist eğitim ve örgütlenme özel bir öncelik ve önem taşır.

II. Türkiye'de Sosyalist Mücadele Yapmaya Elverişli Bir Ortam Vardır.

Türkiye'de burjuva demokratik haklar için yapılan mücadelenin oldukça eski bir tarihi vardır. 19. yüzyılın ortalarından itibaren çeşitli ıslahat hareketleriyle padişahın yetkileri kısıtlanmak istenmiş ve 1908 de Meşrutiyet idaresi kurulmuştur. Kurtuluş savaşından sonra otokratik yönetim yani saltanat ve hilafet kaldırılmış, laiklik ilkesi kabul edilmiş, eğitim ve adliye dini esaslardan kurtarılmış, *aile ve miras hukukunda* ve çalışma hayatında kadın erkek eşitliği hukuk kuralları haline sokulmuştur. 1945 de tek dereceli genel oy hakkı tanınmış, çok partili devir açılmıştır. 27 Mayıs hareketi ve onun getirdiği 1961 anayasası *ile demokratik haklar* daha da genişletilmiş, özellikle grev hakkı tanınmış, hakim teminatı kuvvetlendirilmiş ve kanunların anayasaya uygunluğunu denetleyen bir Anayasa Mahkemesi kurulmuştur.

Ancak şurasını da önemle belirtmek gerekir ki, bu süreç içinde ters yönlü gelişmeler de olmuş, özellikle uygulama hukuk kurallarının gerisinde kalmıştır. Örneğin sosyalist gelişmeye en büyük engel *teşkil eden 141-142. mad*deler aynı devre içinde devamlı olarak şiddetlendirilmiş ve ağırlaştırılmıştır. Ayrıca, sınıf esasına dayanan dernek ve parti kurma yasağının kaldırılmasına rağmen 1946 dan sonra kurulmuş olan çeşitli *sosyalist partiler*, kapatılmış, kurucuları ya cezalandırılmış, ya da yıllarca mahkemelerde

den

Sosyalist Güce...

süründürülmüşlerdir. Aynı şekilde grev hakkı gibi mücadele vasıtalarından yoksun olarak kurulmalarına müsaade edilen işçi sendikalarının da, 1960 yılına kadar bir varlık göstermelerine imkân verilmemiş, güdümlü bir hale sokulmuşlardır.

Yurt içinden olduğu kadar yurt dışından da gelen etkiler altında oluşan bu çelişik gelişmelerin birikmesi sonucu olarak, 27 Mayıs hareketi ve onun getirdiği 1961 anayasasından sonra, siyasi ortam fiilen daha elverişli bir durum almıştır. Nitekim, 1960 dan sonra kurulmuş olan Türkiye İşçi Partisi kendisinden önceki sosyalist partiler gibi kapatılamamış ve gelişebilmiştir. Aynı nedenlerle, grev ve toplu sözleşme haklarını kazanmış olan işçi sınıfının da sendikalarda örgütlenmesi önlenememiştir. Demek oluyor ki, ülkemizde işçi sınıfının kendi öz partisini kurup, sosyalizm için mücadele yapması, *hem ekonomik gelişme seviyemiz*, hem de demokratik hak ve hürriyetler alanında eriştiğimiz aşama bakımından mümkündür ve bu imkân Türkiye İşçi Partisi tarafından fiilen gerçekleştirilmiştir. Ancak bu dönemde de demokratik haklar konusunda bazı gelişmeler olduğu görülmektedir. Bütün bu ters gelişmelerin sebeplerini Türkiye'de burjuva sınıfının niteliğinde aramak gereklidir. Bağımsız kapitalist gelişmeyi gerçekleştiremeyen, dışa bağlı burjuva sınıfından daha ileri bir demokratik düzenin kurulmasında öncülük yapmasını beklemek *gerçeklere uymayan bir* davranış olurdu.

Bütün bu nedenlerle Türkiye'de bir sosyalist partinin kurulmasının ve sosyalizm için mücadele yapılmasının erken olduğunu ve önümüzdeki görevin, böyle bir mücadelenin rahatça yapılabileceği siyasi ve sosyal ortamı yaratmak yani milli demokratik devrimi gerçekleştirmekten ibaret bulunduğunu, sosyalist mücadelenin ancak bu aşama tamamlandıktan sonra söz konusu olabileceğini öne süren görüşün geçersiz olduğu açıktır. Bu görüşe bağlı olarak öne sürülen ve sosyalistlere bu kimlikleri ile yer vermeyen geniş cephecilik gibi eylem türleri de aynı nedenle geçersizdir.

Milli demokratik devrim görüşünün daha geçerli gibi görünen yumuşatılmış ifade şekileri ise, sosyalist akım içinde anlaşmazlık konusu olabilecek bir önem ve nitelik taşımamaktadırlar. Çünkü bağımsız sosyalist partinin temel görev ve eylemlerinden biri de *mevcut demokratik hak* ve hürriyetleri daha da geliştirmek ve buna engel olan güçlerle, özellikle ortaklarıyla bir likte emperyalizmle, ve feodalizm kalıntısı sınıflarla mücadele etmektir. Böyle bir mücadeleyi gerçekten ısrarlı ve sonuç alabilecek bir şekilde ancak bir sosyalist parti yürütebilir.

Anayasadaki demokratik hakların kâğıt üzerinde kalmayıp fiilen de kullanılmasında, Türkiye İşçi Partisinin sosyalist kimliğiyle yapmış olduğu mücadelenin büyük ve inkar edilemez payı bunun açık ve somut delilidir.

III. Türkiye'de Sosyalist Akım Bugün Dağınık Bir Görünümdedir.

1960 dan sonra yeni bir hızla gelişmeye başlayan sosyalist akım Türkiye İşçi Partisi içinde ve etrafında toplanmıştır. Türkiye İşçi Partisi bilimsel sosyalizme dayalı ve memleket şartlarına uygun programıyla ağırlığı anayasa haklarını savunmaya ve kullanmaya veren doğru bir mücadeleye girişerek kısa zamanda sosyalist hareketin belkemiği ve öncüsü haline gelmiştir. Partinin büyük bir başarıyla *yürüttüğü ve sosyalizmin bir*çok il ve ilçelerde kök tutmasını da sağlayan «meşruiyet mücadelesi» diyebileceğimiz bu dönem 1965 de Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne 15 milletvekilinin seçilmesiyle büyük ölçüde kapanmıştı. Bundan sonra parti için ağırlığın daha ziyade sosyalist eğitim ve örgütlenmeye ve bilinçli sosyalist kadrolar yetiştirmeye verilmesi gereken yeni bir aşama başlıyordu. Fakat parti yönetimi bu yeni dönemin gereklerini layıkiyle yerine getiremedi. Bu durum, sosyalist cephede bölünmelere, partiden kopma ve uzaklaşmalara, parti yöneticileri arasında ciddi anlaşmazlıklar çıkmasına ve giderek partinin sosyalist hareketteki toplayıcı ve öncü görevini yitirmeye başlamasına sebep olmuştur.

*Partinin bu durumu karşı*sında parti dışında çeşitli sosyalist guruplar belirmeye başlamıştır. Çeşitli dernek ve öğrenci kuruluşları etrafında kümelenmiş olan bu gruplar ne aralarında ne de kendi içlerinde geçerli ve devamlı bir fikir birliği kurabilmişlerdir. Bunun bir nedeni her gurubun kendi kimliğini korumak için suni farklar koymak zorunluluğunu duyması, diğer bir nedeni de *hiç birinin* sosyalist hareketin bütünlüğünü kavramak zorunda olan ana örgüt, yani parti sorumluluğunu taşımamasıdır.

Sosyalist cephenin rakip gibi görünen kamplar halinde guruplaşmış bulunan bu dağınık hali, bozuk ekonomik ve sosyal düzenin hergün biraz daha hızla geliştirdiği sosyasit potansiyelin değerlendirilmesine ve harekete kazanılmasına da imkân vermemektedir.

Bu durumda sosyalist hareketin temel sorununun ve sorumlu sosyalistlere düşen başlıca görevin birlik ve beraberliği sağlamak olduğu açıktır.

IV. Türkiye İşçi Partisi'ni Tekrar Sosyalist Hareketin Öncüsü *Haline Getirmek.* Zorunludur.

Sosyalist mücadelenin temel aracı siyasi partidir. Bundan ötürü sosyalist hareketin birlik ve beraberliğinin parti et-

rafında sağlanması gerekir. Ancak, birlik ve beraberlik, elbette bunun faydalarını saymakla, ya da herkesin gönlünü hoş eder zannıyla ortalama bir yol tutturmakla sağlanmaz; doğru sosyalist teoriyi ve eylemi ortaya koymak ve bunu ısrarla savunmak ve sürdürmekle sağlanır.

Sosyalist teoriyi yeniden keşfetmek söz konusu değildir. Bu konuda yapılacak iş, bilimsel sosyalizmi ciddi olarak ve derinliğine öğrenmek, öğretmek ve bunu somut yurt ve dünya sorunlarını anlamak ve çözümlemekte doğru olarak kullanabilmektir. Bu bir eğitim sorunudur ve eğitim işçi ve diğer emekçi sınıfların sosyalist örgütlenmesi ile kenetlidir, beraber yürütülür.

O halde doğru eylem, devamlı izlenecek olan temel sosyalist mücadele, işçi ve emekçi sınıfların eğitim ve örgütlenmesi ve bilinçli sosyalist kadrolar yetiştirilmesi işidir. Bildiri dağıtmaktan yürüyüş ve mitinglere kadar çeşitli devrimci eylem biçimleri bu açıdan ele alınıp değerlendirilmelidir. Ancak devamlı eğitim ve örgütlenme sayesindedir ki sosyalist potansiyel sosyalist bir güç haline gelir. Başka bir deyişle temel sosyalist eylem, sosyalist potansiyeli, eğitim ve örgütlenme yoluyla, sosyalist bir güç haline dönüştürme işidir.

Şüphe yoktur ki işçi ve diğer emekçi sınıfların sosyalist mücadele yapmalarına imkân veren demokratik hak ve hürriyetlerin savunulması ve geliştirilmesi için mücadele etmek ve doğru sosyalist eylemin önemli bir yönü onun ayrılmaz bir parçasıdır.

V. Anti-Emperyalist Mücadele Türkiye'de Sosyalist Hareketin Ayrılmaz Bir Parçasıdır.

Emperyalizm hem askeri, hem ekonomik yönleriyle ülkemize girmiş ve ülkemizi pençesine almış bulunmaktadır. Gerçekten ülkemize Amerikan üs ve askerleri yerleşmiştir; petrolden turizme kadar her türlü faaliyet alanı yabancı dev şirketlerin yağmasına açılmıştır; ve nihayet memleketimiz dış yardım ve krediler olmaksızın ayakta duramaz hale getirilmiştir.

Amerikan emperyalizminin ülkemizi bir yandan sömürürken bir yandan da mevcut düzeni ayakta tutmak ve sürdürmek için ekonomik yardımlarıyla desteklemesi, emperyalizmin Türkiye'deki çıkarlarında politik (Türkiye'yi kapitalist kampta tutmak) ve askeri yönün ekonomik sömürüye nazaran daha ağır bastığını göstermektedir. Açıktır ki bu durumdan kurtulmadan Amerikan üs ve askerlerini ülkemizden çıkarmadan ve yabancı sermayenin sömürü ve etkisine son vermeden, tam bağımsızlığımızı sağlamak, kalkınmak ve sosyalist bir yönetime kavuşmak imkânsızdır. Bundan ötürü emperyalizme karşı mücadele tüm halkımızın temel davasıdır ve bunda öncülük sosyalist güçlere düşmektedir.

Gerçekten, emperyalizm ülkemize silâh zoruyla girmemiş, hakim sınıfların çıkarlarına da uygun düştüğü için, onların daveti ile gelmiş ve sonra da işbirlikçi ve taraftar çevresini daha da genişletmiştir. Bu durumda anti-emperyalist mücadelede de baş hedefin hakim sınıflar ve işbirlikçi çevreler olacağı açıktır. Bu da gösteriyor ki, anti-emperyalist mücadele ile sosyalist mücadele birdir ve beraberce yürütülür.

Yerli sanayi burjuvazisini anti-emperyalist mücadeleye kazanmak için, bu mücadeleyi sosyalist mücadeleden ayırmak ve ayrı olarak sürdürmek görüşü temelden yanlıştır. Çünkü bir kere emperyalizm bizim gibi memleketlerde yerli burjuvaziyle işbirliği yapmakta ya da hiç değilse onlara zarar vermemeye itina etmektedir. İkinci olarak yerli burjuvazi işbirlikçi durumda olmasa bile, kurulu düzenin devamı bakımından emperyalizmde bir destek ve garanti görmekte, bundan ötürü de emperyalizmle mücadelenin bindiği dalı kesmek olduğunu bilmektedir. Yerli burjuvaziyle işbirliği ancak sosyalist iktidarın ilk dönemlerinde söz konusu olabilir.

Diğer taraftan anti-emperyalist mücadelenin sosyalist bir muhteva ile yürütülmesi, geniş halk kitlelerini sosyalizme kazanma bakımından büyük bir değer ve önem taşır. Ayrıca, anti-emperyalist mücadelenin sosyalist muhteva ile yürütülmesi, emekçi kitleleri bu mücadele için seferber etmek bakımından da zorunludur. Çünkü emekçi halkımız bakımından sosyalizmin hedefleri, anti-emperyalist mücadelenin hedeflerinden çok daha somut ve çekicidir. Son olarak, antiemperyalist mücadelenin sosyalist muhteva ile yürütülmesi, bu mücadelenin işçi ve diğer emekçi sınıflara dayandırılması ve bu sınıfların öncülüğünde yapılmasını sağlamak ve garantilemek bakımından da kesin bir önem taşır.

Anti-emperyalist mücadelede anti-kapitalist (sosyalist) şiarlar kullanılmasını reddedenler, bu mücadelenin aynı zamanda proleterya öncülüğünde yürütüleceğini iddia edemezler. Sosyalist şiarları reddeden anti-emperyalist bir mücadele ancak burjuvazinin öncülüğünde olur ve bunun peşinen kabul edilmesi demektir. Oysa, burjuvazi öncülüğünde yapılan anti-emperyalist mücadelenin, böyle bir mücadelenin yürütülmesi ve başarıya ulaştırılması mümkün olsa bile, kısa bir süre sonra tekrar emperyalizme kucak açtığı, yakın tarihimizin bize öğrettiği unutulmaz bir derstir.

VI. Doğu Sorunu Yalnız Ekonomik Değil, Aynı Zamanda Etnik Bir Sorundur.

Bilindiği gibi Türkiye'nin doğusunda yaşayan halkımızın büyük bir çoğunluğu Kürt'tür. Aynı zamanda bu bölge ülkemizin en geri kalmış bölgesidir. Bu son gerçekten hareket ederek, bazı kimseler Doğu sorununu, sadece ya da esas itibariyle bir bölgesel kalkınma, Doğu'ya daha çok yatırım yapma meselesi olarak ele almakta ve takdim etmektedirler. Sorunun bölgenin etnik özelliğini ihmal ederek bu şekilde takdim edilmesi, ülke bütünlüğü bakımından zararlı ırkçı - milliyetçi bir görüşün tezahürüdür. Bu görüş, doğal olarak, diğer tarafta da aynı şekilde ırkçı - milliyetçi görüşlerin gelişmesine sebep olmaktadır. Bu durum ülkemizdeki tüm emekçi sınıf ve tabakaların birleşip sosyalizm için birlikte mücadele etmelerini engeller niteliktedir.

Bundan ötürü sosyalizm, başka milletlere ve etnik topluluklara karşı üstünlük iddia eden her türlü şoven milliyetçiliğe karşıdır. Sosyalizmde etnik grupların bu kimlikleriyle tanınmaları, kabul edilmeleri ve etnik özelliklerini, dillerini ve kültürlerini geliştirmelerine yardım edilmesi esastır. Bugünkü sömürücü kapitalist düzen, Kürt halkına anayasanın tanıdığı haklarını fiilen kullanmasını bile çok görmektedir.. Bu konuda sosyalistlere düşen görev hem Türkler hem Kürtler arasındaki ırkçı akımlarla ve şoven milliyetçilikle mücadele etmek, bunun için de, herşeyden önce etnik sorunu ciddiyetle ele almak, incelemek ve kendilerini bu konuda yüzyılların yerleştirdiği önyargı ve şartlanmalardan arındırmaktır. Ancak karşılıklı olarak yürütülecek olan bu çabalar sayesindedir ki, Türkiye'deki

sosyalist hareket tüm emekçi halkımızın el ve gönül birliğini sağlar ve başarıya ulaşır.

VII. Gençlik Hareketleri Yeni Bir Önem Kazanmıştır.

Gençlik, son zamanlarda bütün dünyada olduğu gibi, memleketimizde de kendi başına ve devrimci bir güç olarak ortaya çıkmıştır. Bu gücün sosyalist mücadeleye katkıda bulunması ve onu ileriye itebilmesi için, işçi ve diğer emekçi sınıfların politik hareketi ve örgütüyle ilişki kurması, onların eğitilip örgütlenmesinde yardımcı olması lâzımdır. Gençlik hareketlerindeki son gelişmeler gençliğin kendi için de eğitim ve örgütlenmeye hız vermesi ve bilinçli sosyalist kadrolar yetiştirmesi gereğini fark etmiş olduğunu göstermek bakımından umut vericidir. Bu görevi hakkıyla yerine getirebildikçe, gençlik, hem kendi başına bir güç olarak sosyalizm, bağımsızlık ve demokrasi için mücadelesini sürdürebilir, hem de emekçi halkı uyarmak, eğitmek ve örgütlemekte etkin bir yardımcı olabilir. Emekçi halka yönelmiş eylem, gençlerin sosyalist eğitiminin ve bilinçlenmesinin de ilk şartıdır. Gençlerin işçilere ve köylülere yönelme konusunda son zamanlarda gösterdikleri çabalar bu bakımdan umut verici bir başlangıçtır.

Gençlik hareketlerinin, kendiliğinden tepkiler halinde değil, belirli bir perspektif içinde, yani günlük hareketlerin somut hedefleriyle, sosyalizmin ana hedefleri arasında belirli bir ahenk içinde yürütülüp geliştirilmesinde, sosyalist ana örgüte olduğu kadar sosyalist gençliğe de önemli görevler düşmektedir.

Yurdumuzda son bir yıldır görülen gençlik hareketleri, mevcut düzenin çıkmazlarına halkımızın dikkatini çekmek bakımından, ana çizgisi itibariyle, yararlı olmuştur.

VIII. İşçi Hareketlerini Hakim Sınıflar ve Emperyalizm Kontrol Etme Çabasındadır.

1960 dan sonra, grev ve toplu sözleşme haklarını da kazanmış olan işçi sınıfı hareketlenmiş, grevler ve hızlı bir örgütlenme başlamıştır. Hakim sınıflar ve Amerikan emperyalizmi, işçi hareketlerini kapitalizmin yörüngesinde tutabilmek için özel bir titizlik göstermiş ve büyük çaba sarfetmişlerdir. Bu maksatla bir taraftan sendikaları kontrol altında tutabilmek için büyük paralar sarfedilirken, diğer taraftan ideolojik yönde de partiler üstü sendikacılık ve anti-komünizm slogonlarına büyük hız verilmiştir.

Bu çabaların sonucu olarak bugün, sendikaların çoğunluğu ve Türk-İş Konfederasyonu bugünkü düzenin gönüllü savunucuları haline getirilmişlerdir. Bu duruma karşı bir tepki olarak kurulmuş olan DİSK, olumlu yönde bir çaba ifade etmekle beraber, kendinden beklenen gelişmeyi ve dinamizmi gösterememiştir.

İşçi sınıfının sosyalist hareket bü̇yük ölçüde katılmamasının başta gelen nedenleri arasında Amerikan Emperyalizminin güdümü altına sokulmuş işbirlikçi sendikacılık da vardır.

IX. Bağımsızlık Sosyalist Dış Politikanın Esasıdır.

Milletlerarası ilişkilerde Türkiye iki büyük devletin etrafında örgütlenmiş bloklardan birine ya da ötekine yamanmak arasında bir tercih yapmak zorunluluğunda değildir. Tam tersine, milletlerarası güç dengesi, Türkiye'ye bağımsız bir dış politika izleme yolunda önemli bir fırsat vermektedir.

Aslında, böyle bir fırsat olmasa bile, bağımsız bir siyaset izlemek yine de mümkündür. Çünkü, bilindiği gibi, bağımsızlığın esas teminatı, halkların bu yoldaki iradesinde saklıdır

Bağımsızlığın sadece emperyalist ülkelere karşı değil, sosyalist ülkeler arasındaki münasebetlerde de korunması, gereklidir. Sosyalist ülkeler ve güçler arasında kardeşçe, fakat irade hürriyetine ve eşitliğe dayanan münasebetler sürdürülmesi esastır. Bu bakımdan Türkiye'nin emperyalist ülkelere karşı olduğu kadar, sosyalist ülkelerle de münasebetlerinde, kendi irade hürriyetini kıskançlıkla koruması zorunludur. Ne var ki, bağımsız olmak demek, dünya meselelerinde taraf tutmamak demek değildir. Kapitalist güçler, bir kapitalist enternasyonlizm anlayışı içinde, dünya çapında bir kapitalist irtica cephesi teşkil etmişlerdir. Bu cephe karşısında dünyada sömürülen bütün halkların ve sosyalist güçlerin dayanışma içinde olmaları tabiidir.

Bağımsızlık, her somut meselede nasıl taraf tutulacağının kendi serbest idaresiyle tayin olunmasıdır. Tercih yapılırken uyulacak temel kıstas ise emperyalizmin yıkılması, sosyalizmin dünya çapında gelişmesidir.

X. Sonuç :

Türkiye'deki ekonomik-sosyal yapının sosyalist hareket nasıl bir nitelik kazandırdığını, siyasal düzenin sosyalist hareket için nasıl bir ortam yarattığını belirtmek ve bunlara uygun doğru sosyalist çizgiyi saptamak için yapılan açıklamalar aşağıda ki şekilde özetlenebilir:

Türkiye'de hakim üretim biçimi kapitalizmdir. Bu düzen kendi niteliğine uygun bir sosyalist potansiyel yaratmaktadır. Dış kapitalizmin sömürüsü, Türkiye'de kapitalist düzenle kalkınmayı imkânsız kılmaktadır. Sosyalizmin tek kalkınma yolu olması sosyalist potansiyeli artırıcı bir etki yapmaktadır. Bütün sınırlarına rağmen, Türkiye'de sosyalist mücadele yapmaya elverişli bir siyasal ortam vardır. Bu ortamı devamlı olarak genişletmek de gene ancak sosyalist mücadele ile mümkündür. Anti-emperyalist mücadele sosyalist hareketin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu mücadelede emekçi sınıfların öncülük yapması başarılı olmanın temel şartıdır. Bunun için anti-emperyalist ve anti-kapitalist mücadelenin birlikte yürütülmesi zorunludur.

Sosyalist mücadelenin yapılması sosyalist potansiyelin sosyalist güce dönüştürülmesiyle mümkündür. Sosyalist gücün geliştirilmesi Türkiye'de sosyalist hareketin bu aşamada çözmesi gerekli temel sorundur. Diğer güçlerle ittifak konusu sosyalist gücün gelişmesine bağlı olarak çözülecektir. Sosyalist güç bilinçli militanlara dayanan sağlam bir örgütle yaratılır ve geliştirilir. Türkiye İşçi Partisi'nin ana sosyalist örgüt görevini yerine getirmesi için bunu gerçekleştirmeye dönük eylem biçimlerine yönelmesi şarttır. Türkiye'de sosyalist hareketi birleştirip ileri götürecek doğru çizgi bu noktalardan geçmektedir.

- **Sosyalizm için mücadele aynı zamanda demokrasi için mücadeledir.**
- **Sosyalizm için mücadele aynı zamanda bağımsızlık için mücadeledir.**
- **Sosyalizm için mücadele aynı zamanda kalkınma için mücadeledir.**

Yaşasın Sosyalist Mücadelenin Zaferi!

Türkiyede Sosyalizm Tartışmaları

Doç. Dr. Mehmet Selik

Sosyalist bir partinin (Türkiye İşçi Partisi) kurulması ve siyaset hayatında ağırlığını duyurması, sosyalizmin klâsik ve temel eserlerinin geniş ölçüde tercüme edilip yayınlanması, çeşitli dergi ve gazetelerde sosyalizmin canlı bir taştışma konusu haline gelmiş olması, toplum şartlarımız ve gerçeklerimizin sosyalizmin gerektirdiği biçimde değerlendirilebilmesini sağlayacak olan araştırmalara ihtiyacın kendini her geçen gün biraz daha şiddetle duyurması ve bu yoldaki çabaların, henüz az da olsa, ürünlerini vermeye başlamış olmaları, şüphesiz, 27 Mayıs sonrası döneminin en belirgin özellikleri arasında yer alır.

***Bu gelişme ile birlikte, sosyalizme açık veya kapalı düşman olanların yanısıra,* sosyalistler arasında da gerek sosyalizm anlayışı ve gerekse iktidara gelmesi ve gerçeklik kazanması konularında farklı görüşler ortaya atılmış bulunmaktadır. Sosyalizm üzerine tartışmaların fikirlerin açıklığa kavuşturulmasını en etkin eylem ve mücadele yollarının bulunmasını sağlama yönünde, elbette, çok önemli yararları olmuştur ve olacaktır. Ne var ki, bu tartışmalar, sosyalizm adına, kafaları karıştırmak ve bu yüzden mevcut güçleri parçalamak gibi ayni derecede önemli bir mahzuru da beraberinde getirmiştir. Böyle bir durumda doğruları yanlışlardan ayırmak ve böylece sosyalist hareketin düşünce ve eylem birliğini korumak yolunda çok çaba harcamak her gerçek sosyalistin en başta gelen ödevidir. İşte bu sorumluluk *anlayışı iledir ki şimdiye kadar ortaya atılmış ve halen tartışılmakta olan çeşitli* görüş ve teklifleri ele almayı ve bunlar hakkındaki değerlendirmelerimizi ortaya koymayı yerine getirilmesi gerekli bir görev sayıyoruz.**

Sosyalist Hareket, Türkiye İşçi Partisi içinde ve etrafında toplanmış ve T.İ.P. dışında kalan kesimleriyle bir bütündür. Parti, sendikalar, çeşitli dernek ve gençlik örgütleri, aralarında anlayış, değerlendiriş ve dolayısiyle eylem biçimleri bakımından mevcut *bulunan farklara rağmen, bu* bütünün doğal unsurlarıdır.

Sosyalist hareket, bunların bazı hallerde aynı doğrultudaki, diğer bazı hallerde farklılıklar gösteren düşünüş ve *eylemleriyle oluşmakta ve gelişmektedir.* Düşünce ve eylemlerdeki farklılıklar bazı hallerde zorunlu, ve bir ölçüde de normaldir. Çünkü, bir yandan yurdumuzun ve toplumumuzun gerçekleri yeteri kadar aydınlığa çıkarılmış değildir, ve bu yüzden görüş ve değerlendiriş farkları olacaktır; öte *yandan, doğru ve etkin bir* sosyalist eylemin temeli olması gereken teorik tahlil ve değerlendirmeler ancak farklı hipotez, varsayım ve görüşlerin durmadan tartışılması, ortaya atılan teori ve eylem programlarının somut gerçeklerle durmadan sınanması yoluyla yapılabilir ve sağlanabilir.

GÖRÜŞ AYRILIKLARI ve «YÖN» DERGİSİ

Son zamanlarda TİP içinde ortaya çıkan görüş ayrılıkları bir yana bırakılırsa, Sosyalist Hareket'te ilk önemli görüş ayrılığı Partili ve Partiye yakın sosyalistlerden Parti dışında başlıca «Yön» dergisi etrafında toplanmış sosyalistler arasında başgöstermiştir.

Yön, ilk sayısından son sayısına kadar, iç ve *dış sömürüye* karşı çıkması, tartışmaları yıllarca zorla önlenmiş bir çok ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel sorunlarımızın gün ışığına çıkarılması ve bunlara ilerici çözümler bulunması yolundaki çabaları ile sosyalistlerin ve sosyalizme yakınlık duyanların haklı olarak sevgi ve takdirini kazanmış bir yayın organı olmuştur.

Siyasal gelişme tarihimizde, *şüphesiz, ileri bir adım olan* 27 Mayıs hareketinin gerçekleştirilmeleri bu hareketle mümkün olabilecek bazı köklü ekonomik-sosyal değişimler bakımından kaçırılmış bir tarihi fırsat olduğu görüşü, o günden bu yana bazı sosyalist çevrelere hakim olagelmiştir. Yön, bu görüşü biçimlendiren, *geliştiren, besleyen başlıca* kaynak olmuştur.

27 Mayıs Hareketini gerçekleştirenler, *ekonomik* ve sosyal sorunlardan habersizdi; Türkiye'nin içine sokulmuş bulunduğu iç ve dış ilişkileri görmek, kavramak ve değerlendirmek olanağını daha evvel bulabilmiş değillerdi. Bundan onlar, bir bakıma, sorumlu da tutulamazlardı. Oysa, 27 Mayıs Hareketinden sonra *gün ışığına çıkarılmış sorunlar* ve tartışılan çözüm yolları daha önce bilinmiş olsaydı, Hareket, herhalde, kesildiği noktada kalmazdı. Yön'ün çıkış noktasını ve bütün yayın hayatı boyunca eyleminin esas itibariyle ağırlık merkezini, bu değerlendiriş teşkil etmiştir.

ASKER - SİVİL AYDINLAR İKTİDARI

Yakın tarihimizde siyasal iktidar, esas itibariyle, küçük burjuva kökenli asker - sivil aydınların elinde bulunmuştur. Bu iktidarın ekonomik ve sosyal bir sınıfsal temeli olmamıştır. Değişen tarihi koşullar *içinde güçlenen ticaret ve* toprak burjuvazisi için bu temelsiz iktidarı ele geçirmek kolayca mümkün olmuştur. 1950 yılından itibaren siyasal iktidara el koyan ticaret ve toprak burjuvazileri, bu eski iktidar sahiplerini mümkün olduğu kadar kendilerine müttefik haline getirmenin yollarını, *kendi sınıf çıkarları icabı* olarak, arayıp bulacak yerde, bunların gittikçe karşılarında yer almalarını kendi elleriyle hazırlamışlardır. (Bugün bu sınıflar aynı hataya şartların elverdiği ölçüde düşmemeye çalışır görünmektedirler.)

1950-60 yılları arasında iktidarı ellerinde tutanlar, daha önceki *iktidar sahiplerinden* daha güçlü bir ekonomik-sosyal temele dayanır görünmüşlerdir. Ne var ki, bu temel kendilerinin bir süre için de olsa iktidardan alaşağı edilmelerini önleyememiştir. Buna karşılık, kısa süre iktidarı elinde tutan askeri yönetim, genel olarak asker-sivil aydınlar*ın ekonomik - toplumsal ve* siyasal durumlarında bir ölçüde ancak bir restorasyon sayılabilecek olan bazı düzeltmelerden sonra iktidarı zorla iktidardan uzaklaştırdığı sınıflara tekrar geri vermiştir.

Askeri yönetim, sivil aydınların da yardım ve desteğiyle, ticaret ve toprak burjuvazilerinin güçlerini kıracak tedbirleri *alma yoluna gidebilseydi,* kendisine istediği taktirde iktidarda kalmasını mümkün kılacak sağlam ekonomik - sosyal temeller sağlamış ya da iktidarı bırakması halinde bugünkünden çok daha demokratik bir ortamı hazırlamış olurdu. «Kaçarılmış tarihi fırsat» derken kastedilen budur.

150 YILLIK TARİHİMİZ

Asker-sivil aydınlar son 150 yılhk tarihimiz boyunca siyasi iktidarın ortağı veya tam sahibi olarak, Kurtuluş Savaşımıza öncülük ve bunu başarıyla sonuçlandırma (ve buna bağlı olarak kapitülâsyonların ilgası, yabancı sermayenin kı*sa bir süre için tasfiyesi) dı*şında, emekçi sınıflar yararına derinlemesine dönüşümlerin başlatıcısı ve yürütücüsü durumunda olmamışlardır. Türkiye'nin toplumsal gelişimi bakımından, tarihin akışına yön verme gibi bir başarı gösterememişler, kendilerini bu akışa kapılmaktan kurta*ramamışlardır. Bu itibarla,* bunların siyasal iktidar ve yönetime ortak ya da tekelci bir biçimde sahip olmaları ve bu durumun uzunca bir süre devam etmesi, ancak, iktidara kendisiyle birlikte katılmaya ve zamanı gelince de onu ellerinden almaya hemen namzet sınıfları fazla rahatsız et*memiş olmalarıyla açıklanabi*lir.

Küçük burjuvazinin diğer bütün unsurları gibi asker-sivil aydınların davranışlarında da bir kararlılık ve tutarlılık yoktur. Bunlar, işçi ve köylü sınıflarından meydana gelen büyük emekçi kitlelerin yanında yer alabilecekleri gibi, bu *sınıfları sömüren sermaye ve* toprak sahibi büyük burjuvaziye katılabilirler. Bunların kendi başlarına sınıf çıkarları ve bağımsız bir ideolojileri yoktur. Çıkarları bakımından diğer sınıflara bağlanma durumundadırlar, ve bu yüzden alttan ve üstten gelecek ideolojik etkilere açıktırlar.

*Yakın tarihimize baktığı*mızda asker-sivil aydınların davranışlarına, esas itibariyle, burjuva ideolojisinin hakim olduğunu görürüz. Bu dönemde güçlü bir emekçi sınıflar hareketi ve bunun sonucu olarak bir emekçi sınıflar ideolojisi gelişememiş, buna fır-

sat da verilmemiştir. Bu durum, küçük burjuvazinin ve bunun içinde yer alan asker-sivil aydınların (toplumun en uyanık unsurları arasında bulunmalarına rağmen), uzunca bir süre tek yönlü bir ideolojik eğitimle beslenmelerine sebep olmuştur. 27 Mayıs Hareketinin başarabileceği düşünülen ekonomik ve sosyal reformlara el sürmeden sahneyi terk etmesinin temelinde yatan sebep budur.

«YÖN» ve YÜKLENDİĞİ GÖREV...

Yön'ün ve Yön gibi düşünenlerin teşhisleri, küçük burjuvazinin karakteri ile ilgili olarak biraz önce belirttiğimiz hususların göz önünde tutulması şartıyla, şüphesiz, doğrudur.

Asker ve sivil aydınların, yukarıdan gelen gibi, aşağıdan gelen ideolojik etkilere de açık olduklarını belirttik. Yön, yayınına son verdiği güne kadar asker-sivil aydınların emekçi sınıflar ideolojisine benzer görüşlere ısındırmak, onları *burjuva ideolojisinin* etkilerine kapalı tutmak amacını güden bir eğitim görevi yüklenmiştir. Yön'ün asker ve sivil aydınları emekçi sınıflar cephesine kazanmak yolundaki çabaları, herhalde, takdirle karşılanmak gerekir. Ancak burada durmak ve çok önemli bir hususu olanca açıklığıyla tesbit etmek zorunluluğu vardır. Yön, genel olarak küçük burjuvazinin, özel olarak da bunun önemli *bir kesimini* teşkil eden asker-sivil aydınların, sosyalist hareketin siyasal eylemini yürüten Türkiye İşçi Partisi'ne, bırakınız kendi partileri gözüyle bakmalarını, yakınlık duymalarını sağlıyacak yolda bile en küçük bir çaba göstermemiştir. Yön'ün daha baştan itibaren TİP'e karşı tutumunun olumlu ve dostça olduğu asla söylenemez. Aksine, bu tutumun zamanla açık bir şekilde düşmanca bir mahiyet aldığı ifade edilebilir.

Yön bu davranışı ile bir *tutarsızlık ve çelişme içinde mi* idi? Bu soruya, yüzeysel ve basit bir mantığa dayandırılan bir *değerlendirme* ile, «Evet» diyenler bulunabilir. Hemen belirtelim ki, biz bu kanıda değiliz. Çünkü, Yön Türkiye'yi sosyalizme götürecek yolun nasıl açılması gerektiği konusunda TİP'ten tamamen farklı bir görüşün sahibi olarak görünmüştür.

TİP'İN GÖRÜŞÜ

TİP, prensip olarak, emekçi sınıfların bilinçlendirilmesi suretiyle, bu sınıfların tam desteğini *kazanarak* iktidara gelinmesi halinde, ciddi ve gerçek sosyalizme doğru güvenle yol alınabileceği görüşünde olan bir partidir. Emekçi sınıfların bilinçli desteği kazanılmadan sosyalizmi gerçekleştirmek hevesine kapılmak, başı ve sonu belirsiz bir hayal peşinde, bir macera özlemi içinde olmak demektir.

Emekçi sınıfların bilinçli desteğini sonradan kazanmak mümkün olamaz mı? Böyle bir soruya, hiç değilse teorik *olarak, peşinen olumsuz bir* cevap verilemiyebilir. Ama, bu kadarı ile hiç bir şey halledilmiş olamaz. Büyük emekçi kitlesinin desteğini sonradan kazanmak nasıl mümkün olacaktır? Bu kitleyi meydana getiren sınıflar yararına köklü dönüşümlere girişmekle, denilebilir. Meseleyi bu şekilde ortaya koyunca, bu köklü dönüşümleri başlatıp gerçekleştirecek gücü, emekçi sınıfların dışında ve ötesinde bir kaynakta aramamız kaçınılmaz olur. Oysa, böyle bir kaynak *dünya tarihinin hiç bir döneminde* hiç bir toplumda görülmemiştir.

OLUMSUZ TAVRIN NEDENİ

İşte tam bu noktada Yön, yeni bir keşifte bulunmuş görünür. Sözü edilen gücün aranılan kaynağı asker-sivil aydın kadrolarıdır. Bunun içindir ki, yapılması gereken iş bu kadroları sosyalizm doğrultusunda eğitmek ve bu yolda harekete geçmelerini sağlamaktır. Bu eğitimle onlara emekçi sınıfların uyandırılıp bilinçlendirilmelerinin uzun ve çetin bir yol olduğu, ve ayrıca bu yoldan gidilerek alınacak sonuçlarda kendilerinin rol ve önemlerinin ikinci planda kalacağı da telkin edilmek istenir. Yön'ün TİP'e olumsuz ve dostça olmayan bir tavir takınmasının nedeni burada yatar. İşte bu nedenle bir yandan sosyalist olduğunu iddia ederken öte yandan sosyalist partiyi yararsız ve *etkisiz* göstermek için elinden geleni yapmış olması, kendi açısından *tutarsız ve çelişmeli* değildir.

Ama ne varki, Yön, asker-sivil aydın kadroların güçlenen bir emekçi sınıflar hareketi olmaksızın nasıl olup da sosyalizmden yana olabileceklerinin, sosyalizmi gerçekleştirmek için harekete geçebileceklerinin nedenlerini ortaya koyabilmiş, bunun bilimsel bir açıklamasını yapabilmiş değildi. Çünkü, yapılamazdı.

En hayırhah bir yorumla Yön'ün çabaları için ancak şu söylenebilir. Türkiye'nin şartları *içinde 27 Mayıs gibi bir* başka hareket istense de istenmese de kaçınılmazdır. Böyle bir hareket, vukua geldiğinde, kaçırılmış ikinci bir tarihi fırsat olmamalıdır. Böyle bir tarihi fırsattan yararlanılabilmesi için daha önceden yapılması gerekeni yapmayı Yön kendisi için görev bilmiştir.

Yön'ün Türkiye'de gelişen sosyalist harekete katkısı, özet olarak, bu idi. Ne var ki, bunu gerçek sosyalistlerin sosyalizm için bir hizmet saymaları *mümkün değildir.*

1 Mayıs İşçi Bayramı

İşçi sınıfının iktidara dönük bütün çabalarını en kanlı biçimlerde bastırmış bir Amerika Birleşik Devletleri ile onun dümen suyundaki birçok ülkede kutlanması yasaklanan 1 Mayıs İşçi Bayramı, olur olmaz tarihlere *«işçi bayramı» adını vermek gibi* amaçtan uzaklaştırıcı tedbirlere rağmen, uluslararası işçi sınıfı hareketinin bir dayanışma *sembolü olmuştur ve olacaktır.*

NEDEN 1 MAYIS?

İşçi sınıfı tarihini inceleyenler arasında bu konuda bir görüşbirliği olmamakla birlikte, İkinci Enternasyonal'in Paris'teki 1889 Kuruluş Kurultayında uluslararası işçi bayramı olarak benimsenen 1 Mayıs tarihi, çoğunluğun anlaştığı şekilde, 1873 ve 1886 buhranlarının doğal bir sonucu, «sekiz saatlik işgünü» için girişilen uzun mücadelelerin, her yıl, aynı gün, genel grevde ya da benzeri bir gösteride cisimleşmesidir.

1873 buhranının ilk büyük işçi hareketi, *13 Ocak 1874 tarihinde, New York şeh*rinin Tompkins Meydanı'nda patlak verdi. İşçiler bir gösteri düzenlemiş, belediye başkanı da önce izin verdiği gösteriyi sonradan yasaklamıştı. Herşeye rağmen, gösteri günü geldiğinde, meydanda büyük bir işçi kalabalığı toplanmıştı. Tam o sırada meydanda beliren bir bölük atlı polis, yalıncak saldırıya geçti. Cop darbeleriyle yaralananlar, atların ayakları altında kalanlar, kaçışırken ezilenler çok sayıdaydı. Ertesi gün yayınlanan New York Times gazetesi, polislerin coplarını «makul sınırlar» içinde kullandığını yazıyor, «polisin ilerleyişi karşısında gi ruhun kaçışının gülünçlüğü» nden dem vuruyordu.

*Bu olayı, Pennsylvania kömür işçiler*inin ayaklanması izledi. İşçilerin arasına karışan ve uzun süre onlarla birlikte yaşayan *bir polis, kömür işçileri grevinin tutulma*grev kırıcılar ve polis birliklerince kanlı biçimde bastırılmasından sonra, mahkemede yaptığı açıklamalarla 24 işçinin tutuklanmasına ve bunlardan 10 tanesinin «cinayet» suçuyla asılmasına belge sağlıyordu.

İşçi hareketleri, 1877 yılında, demiryolcuların ayaklanması, maden ve fabrika işçilerinin de kendilerine katılmasıyla doruğuna çıktı. Ayaklanmaların en büyüğü Baltimore'da oldu. Polisler, demiryoluna koyan işçilere ateş açtılar ve izleyen çatışmalarda 12 işçi öldü. Verilen ölüler işçileri *durdurmaya yetmemiş, polis saldırısını pü*kürten kitleler demiryolu şirketine ait birçok binaların büyük çoğunluğunu yakıp yıkmışlardır. Olaylar hızla ülke yüzeyine yayıladursun, kapitalist basın da işçilerin karşısında yer almıştı. Basının birleştiği nokta, «ekmek suyla yaşayamayan bir insanın yaşamaya layık olmadığı, düşük ücretlerle çalışmak istemeyenlerin çalışmak isteyenleri engelleyemeyeceği» ve bütün bu olayların altında «anarşistlerle komünistlerin parmağı» olduğu yönündeydi. Sonuçta, hareket kanlı bir biçimde bastırılmasına karşın işçiler de artık güçlü olduklarını, hakları için mücadele verebilecekleri ni iyiden iyiye anlamışlardı.

1886 HAYMARKET MEYDANI OLAYI

1877 olaylarının en kanlı bir biçimde bastırılmasından 1886 yılınadek geçen s

«gebe» bir dönemdi. Nitekim, 1886 yılında, «sekiz saatlik işgünü» için Amerika'nın dört bir yanında peşpeşe gösteriler ve toplantılar başladı. Amerikan işçi hareketinin yöneticileri, en anlamlı gösterinin, 1 Mayıs günü ülke çapında ilân edilecek bir «genel grev» olduğunda birleştiler.

1 Mayıs günü bütünüyle olaysız kapandı. Gerginliğin tam yatışacağı beklendiği bir sırada, 3 Mayıs günü, Chicago'daki McCormick Harvester fabrikasında işçilerle grev kırıcıları arasında önemli çarpışmalar meydana geldi. Polis birlikleri de grev kırıcılarının yanında olaylara karışmış, sonunda işçiler 4 ölü vermişlerdi. Bunun üzerine, geceyarısına doğru, şehirde bildiriler dağıtıldı ve halk kitleleri «patronların yüce iradesine karşı çıktıkları için öldürülen» işçi kardeşlerinin öcünü almağa çağrıldılar.

Ertesi gün (4 Mayıs 1886) Haymarket Meydanı'nı 3000'i aşan bir kalabalık doldurmuştu. Polis kordonu arasında süregiden toplantının tam dağılacağı bir sırada, polis birliğinin saflarında bir patlama oldu. Bomba atılmıştı. Polis beklemeden ateş açtı ve izleyen çarpışmalar yarım saat sürdü. Sonuçta, 7 polis ölmüş ve 67 polis yaralanmış, işçiler de 4 ölü ve 50 kadar yaralı vermişlerdi.

Haymarket Meydanı'ndaki bomba olayını, Chicago kentinin sınırlarını aşıp ülke yüzeyine sıçrayan bir «komünist ve anarşist avı» izledi. Gerekçe ve kanıt olmaksızın tutuklanan sekiz anarşist önderin duruşmasında, savcı, «Bu adamları mahkûm edin! Onları asın! Herkese ibret olsunlar! Kurumlarımızı ancak böyle kurtarabiliriz.» diye bağırırken, «sarı» sendikacılığın ilk somut örneğini veren Knights of Labour yöneticileri de «Değil yedi, yedi kere yedi kişinin asılması, bu töhmetin altında kalmaktan daha iyidir!» şeklindeki demeçlerle sermaye uşaklığı yapıyorlardı. Mahkeme, sonunda, tutuklananların olayla ilgilerini kurmadan, kanıt göstermeden 7 kişiye ölüm ve 1 kişiye de 15 yıl hapis cezası verdi. Adalet tarihinin Amerika Birleşik Devletleri'nde sıklıkla görülen yüz kızartıcı olaylarından biri, böylece, işçi sınıfının tarihine «dayanışma günü»nün öncüsü olarak geçiyordu.

1 MAYIS'IN İŞÇİ BAYRAMI OLARAK İLÂN EDİLMESİ

1888 yılının Aralık ayında, Amerika İşçi Federasyonu (AFL), St. Louis'te toplanan kurultayında, sekiz-saatlik işgünü için ülke çapındaki gösterilerin 1 Mayıs 1890'da yapılmasını kararlaştırdı. O sırada İkinci Enternasyonal'in kuruluş hazırları ilerliyor, Fransa'da ise, tasarlanan «kitle gösterisi»nin AFL tarafından kararlaştırılan 1 Mayıs günü ile birleştirilmesi görüşü gelişiyordu.

1889 yılında toplanan İkinci Enternasyonal Kuruluş Kurultayı'nda Fransız temsilcisi Lavigne, sekiz saatlık işgününü gerçekleştirmek için, 1 Mayıs'ta dünya çapında bir genel greve gidilmesini önerdi. Öneri, Alman Sosyal Demokrat Partisi temsilcileri Bebel ve Liebknecht'in «gösteri sınırlarının her ülkenin özge koşullarına göre ayarlanması» (bu kayıt ileri yıllarda 1 Mayıs'ın anlamını yitirecek bir biçimde yozlaştırılmasına yol açmıştır) değiştirgesinin de eklenmesiyle kabul edildi ve işçi sınıfının 1 Mayıs geleneği böyle başladı.

sendikacılarımızın sorumlulukları

Şaban ERİK

Genellikle, sendikacılarımızın söyledikleri yaptıklarına uymamaktadır. Lafta; «toprak reformu, ekonomik kalkınma, adil gelir dağılımı, adil vergi yükü, sosyal adalet, sosyal güvenlik» derler; sefalete ve cehalete ateş püskürürler; ama yaptıkları ettikleriyle de bu söylediklerine dik karşı çıkarlar.

Cümlemizin bildiğince, dert lerimizin, sıkıntılarımızın kaynağı geri kalmışlığımızdır. Geri kalmışlıktan kurtulmanın yolu kalkınmaktır. Kalkınmanın yolu sosyal ve ekonomik sorunları çözmektir. Sosyal ve ekonomik sorunları hallet mek politik kararlara bağlıdır. Şu halde, sendikacı olarak görevimizin seviyesine çıkabilmek için, politik gücü elde etmeğe çalışacağız. Çünkü devlet gücü hangi sınıfın elindeyse işler o sınıfın çıkarlarına göre yürütülür. Oysa sendikacılarımız politika güce el uzatmağa karşı çıkmaktadırlar. Öyle ki, içlerinden, gerçeği kavrayıp politik güce sahip çıkmayı isteyenlerine dahi karşı çıkmaktadırlar. Ve hem de tutucu sınıfların temsilcileriyle hemayar şekilde. Böyle olunca memleketin idaresi halk'ı ezenlerin ellerinde kalıyor.

Şöyle bir düşünelim bakalım : Toprak reformu istiyoruz; kimden? toprak ağasından. Sanayileşme istiyoruz; kimden? işbirlikçi sermayedardan. Vergi yükünde, gelir dağılımında adalet istiyoruz; kimden? beyden, bezirgândan, tefeciden. Dahası, sosyal adalet, sosyal güvenlik, sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri istiyoruz, kimden? yine bunlardan. Çünkü memleketin idaresi, halk'ın kaderi, bunların elindedir; Türkiye'yi bunlar yönetirler. Ya nasıl yönetirler? Kendi çıkar hesaplarına yatırarak!... Hiç kendimizi aldatmayalım bugün Türkiye'yi yönetenler Türkiye'yi kalkındırmak çabası içinde değil, gerçekten, sırf kendi çıkarları uğruna kalkınmayı önleme çabası içindedirler.

Bir düzenin aslı sömürü esasına dayandı mı o düzenden hayır beklemeyin. Zira sömürü düzeninde sömürücüler için sömürülenler lâzımdır. Sömürücüler: ağalar, beyler, bezirgânlar, tefecilerse; sömürülenler de işçiler, köylüler ve diğer halk tabakalarıdır. Birinciler, ikincilerin sırtlarından kazanç sağlayacaklardır. Düzenin şaşmaz kuralı budur. Şu halde bunların idaresinden işçiler ve köylüler hesabına hayır beklenemez. Tarih şahittir ki şimdiye kadar kim kimi idare etmişse o onun canına okumuştur. Efendi köleyi ezmiştir. Derebey serf'i ezmiştir. Kapitalist proleter'i ezmiştir; elân da ezmektedir.

İleri kapitalist ülkeler emek çilerinin durumu bizi şaşırtmasın sakın. Bu günlere gelene kadar o ülkeler işçilerinin çektikleri anlatılır gibi değildir. Şukadarına işaret edeyim ki, erkekler, kadınlar, çocuklar en ağır işlere varana kadar hiç denecek ücretlerle çalıştırıldılar. Sermayedar sınıflarca, ücretler sadece kupkuru bir yaşantıyı devam ettirecek ölçüde tutuldu. Ücretleri arttırmağa çalışacağı için sendikalara karşı çıkıldı. İnsan gücünün dayanamayacağı kadar uzun olan iş saatlerinde kısıntı yapılmasının, sanayiyi çökerteceği söylendi. Elhasıl, bugünkü ileri kapitalist ülkeler işçilerinin dünyaları büyük acılar üzerine kurulmuştur.

Sonra asıl olan şey, çalışan insanın sömürüden kurtulmasıdır. Kapitalist düzen, öz yapısı itibariyle, çalışanı her aşamasında sömürmektedir. İleri kapitalist ülkeler işçilerinin rahat görünen hayat şartlarına rağmen elde ettikleri değerlerin, yarattıkları değerlere oranı küçülmektedir. Sonra, bu ülkelerde lüks üretimi körüklemek için, taksitlerle tıkıştırılan mallar yüzünden işçilerin yakaları borçtan kurtulmamaktadır; kapitalist düzenin ayarsızlığı yüzünden işçilerin geleceği ciddi bir güvenlik altında değildir.

Ayrıca, ileri kapitalist ülkeler işçilerinin durumu, kendi kapitalist düzenleri aşkına, bizim gibi geri kalmış ülkelerin sırtından çıkmaktadır. Yani ileri kapitalist ülkeler, işleri yolunda yürütmek için, kendi işçilerine dünya sömürüsünden ufak paylar vermektedir. Bir İngiliz işçisinin rahatı, meselâ, Hindistanın sırtından çıkmıştır. Bir Belçika işçisinin rahatı Kongonun sırtından çıkmıştır. Bugün bir Amerikan işçisinin rahatı, Latin Amerika, Güneydoğu Asya, Ortadoğu ve bazı Afrika halkalarının sırtından çıkmaktadır.

Kapitalist düzende de, kölelik ve derebeylik düzeninde olduğu gibi, çalışan insana aman yoktur. Bu düzende, evvelki düzenlere kıyasen değişen şey, çalışan insanın ezilme biçimidir. Mesele, çalışan insanın değişik biçimlerde ezilmesi değil, ezilmekten kurtulmasıdır. Bunun için yeni bir düzen kurmak davasında işçilerin karar ve gayret sahibi olması şarttır. Bu zor bir iştir. Ama bunu yapmaları zorunludur. Bunun yolu da politikaya girip iktidara yürümektir.

Nitekim, dünya işçileri, dar bir sendikacılık hareketiyle kırıntı kırıntı ekonomik haklar koparark işin içinden çıkamayacaklarını dünevveli anladılar. Acı deneylerden geçerek anladılar; dünya'ya sınıf açısından bakarak anladılar. İktidar kudretini takınmadan emek hakkını sökmenin yolu yoktu. Bunun üzerine siyasi haklar istediler. İstemek yetmedi; uzun ve amansız mücadeleler gerekti. Kan pahasına, can pahasına bu mücadeleler ler verildi. Neden sonra işçiler politik haklar, politik kuvvetler kazandılar. İşte bundan sonra dünya yavaş yavaş dünya olmağa başladı. İşte bundan sonra dünya bir parça namuslu şekilde dönmeğe başladı.

Ama dünya halâ daha Türk emekçisinin boyuna geçmiş bir değirmentaşı gibi dönmektedir. Döndükçe de onu öğütmektedir. Çünkü bizim memlekette dünya, en rezil biçimiyle, çıkarcı sınıfların hesabına dönmektedir. Bugün artık bunun başlıca sebeplerinden biri sendikacılarımızın uyutulmasıdır.

Sendikacılarımız anlamıyorlar mı ki, üzerlerine bu ölü toprağın, kendi soygun düzenlerini rahatlıkla yürütsünler diye, hakim çevreler serpmektedir. Sendikacılarımız anlamıyorlar mı ki, üzerlerine bu ölü toprağın, dünya üzerine

kurdukları sömürü sistemini Türkiyede rahatlıkla işletsinler diye, Amerika serpmektekacılarının feleğini şaşırtdır. O Amerika ki, kendi sen*miştir; gözlerini patlatmıştır*, kemiklerini kırmıştır, ölülerini yerlerde sürüklemiştir; nasıl oluyor da Türk sendikacılarına kol kanat geriyor?... Babasının hayrına mı?... Hiç düşünülmez mi bu?... Yeni emperyalizm'in oyunu bu! Ye ni emperyalizmde bütün kötü*lükler, iyilikler şeklinde yapı*lır. Emperyalizm, çıngıraklı yılan şeklinden çıktı. Emperyalizm, kuzu postunu bürünmüş kurt oldu...

Ülkemizin manzarasına bakınız : Sanayileşme davası yüzüstü durmaktadır. İmkânlarımız, bünyemizin hiç götürmeyeceği *bir şekilde israf edil*mektedir. Borç girtlağı aşmıştır. Nüfusumuz, bununla birlikte meselelerimiz, günden güne büyümektedir. Emperyalizm, başımıza ilmek ilmek ağını örmektedir. Öyle ki, artık bu ağın içinden çıkmadan meselelerin içinden çıkmak *mümkün değildir*. İnsanlarımız çaresizdir; ekmek derdi düpedüz yaşama derdine dönüşmüştür. Anadoludan taşan işsizlerimiz, Avusturya hudud larında, Almanya hududlarında kurşunlanmaktadır.

Mesele, Türkiye'yi bu durumdan kurtarmaktır. Türkiye bu *manzara* içinde kaldıkça sendikacılarımızın temel is tekleri gursaklarında kalır. Bir şeyi sadece kurukuruya is temek yetmez; hüner, istenen şeyin elde edilmesindedir.

İşçilere sözleşmelerle bir pulluk zam alarak, sosyal ve ekonomik meseleler karşısında *susmak*; bu soygun, bu vurgun, bu dalavere düzeni karşısında susmak; bu emperyalizm sultası karşısında susmak; aslında, işçilerin, giderek memleketin geleceğini bir pula satmaktır. Bu bilinmeyerek yapılıyorsa korkunç cehalettir, bilinerek yapılıyorsa korkunç ihanettir. Bunun büyük ayıbı ve günahı vardır. Belki bugün buna gereğince bir şey diyen olmaz, ama yarın tarih diyeceğini der. Yapılanların utanç verici damgasr adamın adına ve kemiklerine vurulur. Sonra, kıyamet kadar bu damgadan kurtuluş yoktur.

Devrimci duygudan, görev seviyesinden bukadar uzak sendikacılık olmaz. Sendikacılarımız sorumluluklarını yüklenmek, sendikacılığın gerçek amaçlarına yönelmek zorundadırlar. Tarifin isteği, insanlığın isteği budur.

Öğretmen Duyşen

Erdal ÖZ

«— Dünya kuruldu kurulalı biz toprakla uğraşırız. Altımızdaki şiltedir o, soframızdaki aştır. Çocuklarımız da bizim gibi yaşayacaklar. Okulu ne yapsınlar. Memurlar okuma yazma öğrensin.»

Dünya kuruldu kurulalı toprakla uğraşan köy emekçileri, Devrim Hükümetinin görevli olarak köylerine gönderdiği genç öğretmene böyle karşı çıkarlar. köylerinde okul açmak, çocuklarına okuma yazma öğretmek isteyen devrimci öğretmene böyle direnirler :

«— İstemiyoruz. Zormu kullanacaksın? O günler geçti. Biz hür insanlarız artık Canımız nasıl isterse öyle yaparız.»

Öğretmen Duyşen'in bu direniş karşısında verdiği cevap şöyle olur :

«— Biz yoksul köylüleriz. Hayatımız boyunca aşağılandık, tekmelendik. Karanlıkta yaşadık. Şimdi devlet aydınlığa çıkarmak istiyor bizi, ışığı görelim, okuma yazma öğrenelim istiyor. Çocuklarımızı okula bunun için göndermeliyiz.»

Ve bir başına tepedeki eski yıkık ahırı okul biçimine getirir. Kışta kıyamette ahırın önündeki dereye bir geçit yapar, köylülerin bütün direnmelerine aldırmadan, yılmadan köy çocuklarını bir bir toplayıp okula getirir. Öğrencilerinden biri de Altınay adlı öksüz bir kızdır. İlk dersi Altınay'ın ağzından dinleyelim :

«Sınıfa ilk girdiğimizde Duyşen, yere, samanların üstüne oturmamızı söyledi, sonra hepimize birer defter, birer kalem, birer de tahta parçası verdi.

— Tahtaları dizinizin üstüne *koyun, dedi. Onun üstüne de* defterleri koyarsınız. Böylece da ha kolay yazarsınız.

Duyşen,

— Okuma yazmayı, sayı saymayı öğreteceğim size, dedi. Harflerin, rakamların nasıl yazıldığını göstereceğim. Bildiğim ne varsa hepsini öğreteceğim.

***Bildiği* ne varsa hepsini öğretti. Şaşılacak derecede sabırlıydı. Kalemin nasıl tutulacağını teker teker gösterdi hepimize.**

Öksüz Altınay, *devrim* öncesinin köhnemiş töreleriyle türlü acılar çekecek, ama sonunda Köyün ilk sosyalisti Öğretmen Duyşen'in devrim çizgisi içinde ki sonu gelmez çabalarının eriştiği başarının bir simgesi (sembolü) olacaktır.

Okul olarak kullanılan o tepedeki ahırın yanına iki kavak dalı dikecektir Duyşen. Yıllar sonrasında, o eski ahır yok olup gidecek, ama Duyşen'le Altınay'ın zorlu serüvenlerini belgeleyen iki ulu kavak dimdik ayakta kalacaktır.

Yıllar sonrasında yapılan büyük, yeni okulun açılışına konuk olarak çağrılan Altınay, bir üniversitenin öğretim üyesi olarak gelip onur verecektir Kurkuru Köyüne. Ve Altınay şöyle diyecektir :

«O toplantının en önemli kişisi ben değildim aslında, onur yeri bana verilmemeliydi. O onur yeri ilk öğretmenimizin, köyümüzün ilk sosyalisti olan Duyşen'indi. Herkesten çok o hak *etmişti onur yerini*. Öyle olmadı. Biz yiyip içerken, o altın yürekli adam, telgraflarımızı getiriyordu dörtnala, sonra da dağıtımı tamamlamaya gitti.»

Evet, Duyşen, bu alçak gönüllü savaşçı, bu Kurkuru Köyünün ilk sosyalisti, yıllar sonrasında da yılmadan, devrim uğruna bir *er gibi çalışmanın erdemine* ken dini kaptırmış olarak savaşını sürdürecektir. Onun savaşı, devrimin öncülük payına oturmak, onur köşelerine geçmek de değildir. O sürekli bir devrimcidir.

1924 yılında Kırgızistan'ın Kurkuru adlı bir köyünde geçer olay. 1917 büyük Ekim Devriminin üzerinden yedi yıl geçmiştir. Kırgız köylerine devrim daha yeni yeni kol atabilmektedir. Genç Sovyet yazarlarından ve Sovyetler Birliğinin en büyük edebiyat ödüllerinden biri olan «Lenin Edebiyat Ödülünü» de 1963 yılında kazanan Cengiz Aytmatov'un ÖĞRETMEN DUYŞEN (1) adlı kitabında anlatılmıştır bu olay. Kırgız Türklerinden olan Cengiz Aytmatov, bu kitabında Duyşen adlı genç bir devrimci ile öksüz bir köylü kızı olan Altınay'ın, devrim açısından amaca ulaşan yaşamalarını, dostluklarını, sevinçlerini, acılarını anlatır. Orada her şey daha insanca yaşamayı özlemek uğrunadır. Öğretmen Duyşen'in savaşı, devrimciliğin çok güç olsa bile çok insanca, çok onurlu görünüşünü dile *getirmesi* bakımından önemlidir. «Aytmatov, Türk okuruna, binlerce kilometre öteden bir yakınlığı seslenivor.

Gelişmiş ülkelerin, gelişmiş kültürlerin gerçekten çoktan yitirmiş oldukları bir yaşamı dile getiriyor bu kitapçık. Üstelik, batının kapitalist üretim biçimi içindeki gelişmiş ülkelerin bunalımlı burjuva edebiyatından bıkmış olan batılı okurlara da bu tür kitaplar çok değişik, çok yeni, ve şaşırtıcı gelmektedir artık. Cengiz Aytmatov'un dilimize daha önce çevrilmiş olan CEMİLE *i* adlı kitapçığı Fransızcaya çevrildiğinde, kitabı Fransız okurlarına tanıtan ünlü Fransız yazarı Aragon, Cemile için «dünyanın en güzel aşk hikâyesi» demek gereğini duymuştu. Batılı okurlar için belki ÖĞRETMEN DUYŞEN de dünyanın en güzel aşk hikâyelerinden biri daha olacaktır. Ama emperyalizme sömürü alanı içinde kal mış ülkeler için, Öğretmen Duyşen'in anlamı çok daha değişiktir. Herkesin rahatlıkla okuyup anlayabileceği kadar yalın, açık ve içten bir dille yazılan bu kitapçığı, okuması yazması olmayanlara bile okunup dinletildiğinde, aynı sarsıcı nitelikte etki yapacağını sanıyorum. Hiçbir bayağılığa sapmadan, piyasa tipi romancılığa, hikâyeciliğe hiçbir aralık kapı bırakmadan çok ustaca yazılmış bir eser. Bu kadar yalın ve açıklık içinde ya zılmış olması, büyük bir ustalığın sonucu. Yurdumuzun uzak köylerinde, kırlıklarında, küçücük kulübelerde, nice yoksul köy çocuklarına, binbir yokluk içinde «Atatürk»ün resmini tanıtan, onun verdiği ilk büyük kurtuluş savaşını anlatan, küçücük defterciklere «Atatürk» gibi, «bey» gibi, «ırgat» gibi, «ağa» gibi kelimeleri yazdıran ülkücü köy öğretmenlerinin her birinin yaşamı, Öğretmen Duyşen'in yaşamının tıpkısıdır. Bu da Cengiz Aytmatov'un, bu kitabında, Öğretmen Duyşen'i anlatırken, ne kadar evrensel, ne kadar dünya halklarının ortak kesiminde bir devrimci kişiyi yarattığının en *güzel* kanıtıdır. Gelişmiş Batı ülkelerinin burjuve yazarlarına, onların burjuva kökenli bunalımlarına özenen yazarlarımız için de büyük bir örnektir Aytmatov'un bu kitapçığı. Yüzdeyüz okunması, okutulması gerekli bir kitap ÖĞRETMEN DUYŞEN. Kitabı türkçemize kazandıran Ülkü Tamer'in ustalığını da özellikle belirtmek gerek.

(1) *ÖĞRETMEN DUYŞEN. Yazan* Cengiz Aytmatov. Türkçeye çeviren Ülkü Tamer. De Yayınevi. 1968. 3 lira.

Önce Neleri Okumalı?

Kenan SOMER

Son yılların sevindirici yayın bolluğu, bu yayınları izlemek isteyenler için, ister istemez bir «seçme» sorunu çıkartıyor ortaya. Bu sorun, çeşitli düzeylerde kendini gösterebilir. Burada, bilimsel sosyalist teoriyi «öğrenmek» isteyen yeni okuyucu kuşaklarının, ilk elde okumaları yararlı olabilecek kitaplar üzerinde durmak istiyorum.

Bu düzeyde okunması gereken kitaplar üzerine, birbirine yakın, çeşitli listeler düzenlenebilir. Örneğin, kendisinden böyle bir istekte bulunan okumuş bir genç için, markist Fransız yazarı Jean-Jacques Goblot, kendi deyimiyle «pek ağır olmayan, ama gene de marksizme yanaşabilmek için gerekli her şeyi kapsayan» bir liste düzenlemiş. (x) Goblot'nun «marksist çırak kolisi» adını verdiği liste şöyle :

Marx'dan :
18 Brumaire;
Ücret, Fiyat ve Kâr;
Ücretli Çalışma ve Sermaye;
Engels'dan:
Hayalci Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm.
Marx ve Engels'den :
Komünist Manifesto;
Felsefe İncelemeleri (derleme)
Lenin'den:
Ne Yapmalı?
Karl Marx;
Devlet ve İhtilâl;
Komünizmin Çocukluk Hastalığı.

Dikkat edilirse, Goblot'nun «marksist çırak kolisi» içinde bulunan bütün yapıtların dilimize çevrilmiş olduğu görülecektir: «18 Brumaire», İzlem Yayınları tarafından «Louis Bonaparte'ın Darbesi» adıyla yayınlanan kitaptır. «Ücret, Fiyat ve Kâr» ile «Ücretli Çalışma ve Sermaye (Ücretli Emek ve Sermaye) Sol Yayınları tarafından yayınlanmıştır. Engels'in o ünlü «Hayalci Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm»i, Sosyal Yayınlar tarafından «Sosyalist Düşüncenin Gelişmesi» adıyla yayınlanmış bulunan derleme içindedir. «Komünist Manifesto», son olarak Bilim ve Sosyalizm Yayınları tarafından yayınlanmış (ve toplatılmış) tır. «Felsefe İncelemeleri» adlı derleme, tam olarak, Sol Yayınlar tarafından yayınlanmış bulunuyor. Lenin'in «Ne Yapmalı»sı, Sol Yayınlar'ca yayınlanmış (ve toplatılmıştır. «Karl Marx» üzerindeki yazısıysa, Gün Yayınları tarafından yayınlanan (ve toplatılan) «Marksizmin Kaynağı» adlı derleme içindedir. «Devlet ve İhtilâl»in, eski de olsa, dilimizde bir çevirisi mevcuttur (Haydar Rifat çevirisi). «Komünizmin Çocukluk Hastalığı» da, *Gün Yayınları tarafından* «Marksist Eylemin Çocukluk Hastalığı ve Devrim Stratejisi» adıyla yayınlanmış (ve toplatılmış) bulunuyor.

Bir Fransız yazarı tarafından, marksizmi öğrenmek isteyen bir gence salık verilen kitaplardan bir kısmının ülkemizde «toplatılmış» bulunması, önce ister istemez Anayasamızın «öğrenme ve öğretme özgürlüğü» ile ilgili o ünlü 21. maddesini getiriyor aklımıza. Sonra da, kitap yayıncılarımızın olsun, çevirmenlerimizin olsun, zaman zaman sandığımızın tersine, pek de gelişi güzel çalışmamış olduklarını düşünüyoruz. (Yeri gelmişken söyliyeyim : Şu anda çeviri alanımızdaki en büyük eksiklik, bana kalırsa, «Gotha ve Erfurt Programları Eleştirileri» nin henüz yayınlanmamış oluşudur).

Goblot'nun listesi, bilimsel sosyalist teori üzerine bilgi sahibi olmak isteyen yeni okuyucu kuşaklarımız için de yararlı olabilir. Üstelik, çoğu da el altında bulunuyor. Ama öyle sanıyorum ki, yeni okuyucu kuşaklarımız için, bilimsel sosyalist teoriye «yanaşabilmek» bakımından daha büyük bir kolaylık ve daha büyük olanaklar sağlayan, ayrıca hepsi de el altında bulunan kitapları kapsayan bir başka liste düzenlemek mümkündür. Böyle bir listenin, sosyalist teorinin iki temel unsuruyla ilgili belli başlı kavramlar üzerine sistematik bilgiler veren kitaplara öncelik tanıması gerektiğini düşünüyorum. Sosyalist teori, iki temel unsura dayanır: Bilim ve felsefe. Sosyalist bilimin adı tarihi materyalizm; sosyalist felsefenin adı da, diyalektik materyalizmdir. Öyleyse, bilimsel sosyalist teoriye «yanaşabilmek» için ilk elde okunması gereken kitaplar, tarihi materyalizm ve diyalektik materyalizmle ilgili temel kavramlar üzerine, anlaşılmaları nisbeten kolay, sistematik ve kapsayıcı bilgi veren kitaplardır. Ancak bu türlü kitaplar dikkatlice okunduktan sonradır ki, bu temel kavramlardan bir kaçı, ya da tümü üzerine, daha derinliğine bilgi veren kitaplara geçilebilir, geçilmelidir.

Bu noktadan hareketle, sosyalist teoriye «yanaşabilmek» için ilk elde okunmasında yarar gördüğüm kitaplar olarak, şu on iki kitabı öneriyorum :

1. Kuusinen : «Diyalektik Materyalizm» (Sosyal Yayınlar);
2. G. Politzer : (Aynı kitabın iki çevirisi)- «Sosyalist Felsefenin Temel Prensipleri» (Sosyal Yayınlar); «Sosyalizmin Başlangıç İlkeleri» (Sol Yayınlar);
3. Kuusinen : «Tarihî Materyalizm» (Sosyal Yayınlar);
4. Stalin : «Diyalektik ve Tarihî Materyalizm» - bu kitapçığın adı : «Diyalektik Materyalizm ve Tarihi Materyalizm» olarak çevrilmeliydi - (Bilim ve Sosyalizm Yayınları);
5. Mao Çe-tung : «Teori ve Pratik» - Türkçe derleme- (Sol Yayınları);
6. Nikitin : «Ekonomi Politik» (Sol Yayınlar);
7. Jean Baby : «Kapitalist Ekonominin Tenkidi» (Sosyal Yayınlar);
8. Leo Huberman : «Sosyalizmin Alfabesi» (Sol Yayınlar);
9. Fethi Naci : «Emperyalizm Nedir?» (Gerçek Yayınları);
10. Sadun Aren : «100 Soruda Ekonomi El-kitabı» (Gerçek Yayınları);
11. Selahattin Hilâv : «Diyalektik Düşüncenin Tarihi» (Sosyal Yayınlar);
12. Marx-Engels : «Felsefe İncelemeleri» (Sol Yayınlar).

Bu listedeki kitapların, başlangıç için, gerek sosyalist bilim, gerekse sosyalist felsefe alanındaki temel kavramlar üzerine, hem anlaşılmaları nisbeten kolay genel bilgiler vermeğe, hem de bir üst düzeye geçişi sağlamağa yetenekli olduklarını sanıyorum. Listedeki sırayı izlemek isteyen okuyucu, ilk elde kendisine güçlük çıkartan kitabı liste sonuna atarak okumasına devam edebilir. Böylece, liste sonunda yer alacak bazı kitapların, daha önce bu liste dışından bazı «takviyeler» almadıkça, bazı okuyucular için, ken dilerinden beklenen görevi yerine getirememeleri de mümkündür. Son olarak, bütün bu kitapların, tartışmasız kabul edilmeleri gereken tam ve kesin doğrularla yüklü oldukları da düşünülmemelidir. (Sırf bir örnek vermiş olmak için, örneğin Selahattin Hilâv tarafından Marx'ın gençlik yapıtlarına verilen aşırı öneme katılmanın çok güç olduğunu söyliyeyim). Bu kitapların görevi, okuyucuyu: bilimsel sosyalist teori üzerine daha yüksek düzeyde, daha derinliğine bilgi veren kitaplara, bütün sonuçlarıyla birlikte, «açmak» tan ibarettir. Bu sonuçlar arasında, daha önce okunmuş kitapların, eleştirici bir yeniden-okunmasının da bulunduğu unutulmamalıdır. Öyleyse, bu kitaplar, sadece yeni okuyucu kuşaklarının okumalarına değil, aynı zamanda yeni-olmayan okuyucu kuşaklarının eleştirici yeniden-okumalarına da açıktır.

Bu liste dolayısıyla, gerek «dışardan takviye» zorunluluğu, gerekse daha yüksek düzeyde, daha derinliğine bilgi veren kitiplara açılma gereksinimi duyan okuyucu, gene de elinde bir liste bulunsun isterse, bu iş için, Şahin Alpay'ın, Aydınlık dergisinin Aralık 1968 tarihli 2. sayısında yayınlanmış bulunan «Devrimci Teorik Eğitim» başlıklı yazısında verdiği ve buradakinden daha geniş amaçlarla hazırlanan sistematik katalogdan yararlanabilir.

(x) Jean-Jacques Goblot, Lecture de Lénine : «aborder la Tâche», La Nouvelle Critique dergisinin Aralık 1965 - Ocak 1966 tarihli 171. sayısı içinde.

EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete * Yıl : 1 Sayı : 1 * Fiyatı : 150 kuruş * 1 Mayıs 1969 * Sahibi : Şaban ERİK
Genel Yayın Müdürü : Sadun AREN * Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Hüseyin ERGÜN * Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir/ ANKARA * Tel : 17 77 60 * P.K. 276 Bakanlıklar - ANKARA * İstanbul Temsilciliği : S. Günay AKARSU, Nuruosmaniye Cad. Benice Han Cağaloğlu - İstanbul * Tel : 26 29 64 * İzmir Temsilciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404 İZMİR * Tel : 24 986
Dizgi - Baskı : Baylan Basım ve Ciltevi * İstanbul Dağıtımı : FUAT BÜTE Ankara Cad. 8. - İstanbul * Tel : 27 89 49 *
ABONE ŞARTLARI :13 sayı 12,50 TL., 26 sayı 25,— TL. 52 sayı 50,— TL. * İLÂN : Santimi 25,— TL., Yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir *